

Luovuus vahvistavana voimana

Kädentaidot osana kuntouttavaa työtoimintaa

Milla Kortesmäki

2020 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Luovuus vahvistavana voimana

Kädetaidot osana kuntouttavaa työtoimintaa

Milla Kortesmäki
Sosionomi AMK
Opinnäytetyö
Marraskuu 2020

Milla Kortesmäki

Kädentaidot osana kuntouttavaa työtoimintaa

Vuosi

2020

Sivumäärä

51

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata kuntouttavan työtoiminnan kädentaitopajan vaikutusta ja kädentaitopajan antamaa merkitystä sekä tukea valmentautujille. Keskeisimpinä tavoitteina oli selvittää kuntouttavan työtoiminnan kädentaitopajan antama tuki ja hyöty valmentautujille. Tutkimusongelmana nähtiin kuntouttavan työtoiminnan aktivointivelvoite, mutta kuntoutujan oma motivaatio on kuitenkin keskeisimmässä osassa kuntoutuksen onnistumisessa. Toiminnan on oltava mielekästä ja oman kiinnostuksen mukaista. Tutkimus toteutettiin Edistia -työelämäpalvelun kuntouttavalle työtoiminnalle, joka sijaitsee Espoon Kilossa. Tutkimuskohteena oli kädentaitopajan valmentautajat.

Opinnäytetyön tutkimuksessa tukeuduttiin aiempiin tutkimuksiin ja kirjallisuuteen. Tutkimuksen keskeiset käsitteet olivat: Kuntoutuminen, sosiaalinen kuntoutus, kuntouttava työtoiminta, luovuus ja kädentaidot. Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena tutkimuksena, jossa käytettiin menetelminä teemahaastattelua ja havainnointia. Tutkimuksen tuloksista ilmeni, että valmentautajat kokivat saavansa hyötyä ja tukea työskennellessään kädentaitopajassa. Kaikki kokivat kädentaitopajan motivoivan poistumista kodin ulkopuolelle, lisäävän sosiaalisia vuorovaikutustilanteita ja antavan sisältöä elämään sekä auttoi arjen jäsentymisessä. Keskeisimpänä tuloksena oli valmentautujien itseluottamuksen vahvistuminen uusien taitojen myötä ja yksilön harjoittama luova työskentely lisäsi voimavaroja, joka oli yhteydessä hyvinvoinnin tunteeseen. Opinnäytetyön tutkimuksen tuloksista voidaan päätellä, että kädentaitopajalla ja luovalla työskentelyllä on vaikutusta yksilön toimijuuden vahvistumiselle. Saatuja tuloksia voidaan soveltaa työelämässä kartoittaessa yksilön kiinnostuksen kohteita kuntoutumisen edellytyksille, joka vahvistaisi yksilön sisäistä motivaatiota kuntoutuksen suhteen.

Asiasanat: Kuntoutuminen, sosiaalinen kuntoutus, kuntouttava työtoiminta, luovuus, kädentaidot

Milla Kortesmäki

Handicrafts as part of rehabilitative work

Year 2020

Pages

51

This Bachelor's thesis was commissioned for the rehabilitative work activities in Edistia working life service. The purpose of this Bachelor's thesis was to describe the impact of a rehabilitation work handicraft workshop and the importance given to it, as well as to support the workshop's trainers. The main goals were to find out the support and benefits provided by the handicraft workshop in rehabilitative work for the trainers. The research approach looked at the trainers own motivation as an important part of the success of obligatory rehabilitation implementations i.e. the activity should be meaningful and interesting for the trainer. The research was based on previous research and literature. The key concepts of the study were rehabilitation, social rehabilitation, rehabilitative work, creativity and handicrafts. The qualitative methods of thematic interviews and observation were applied. The results of the study showed that the trainers felt that they received benefits and support while working in the handicraft workshop. Everyone felt that the rehabilitative work handicraft workshop motivated them to leave home, increased social interaction situations and provided content to life, and helped to structure everyday life. The main result was that the trainers' self-confidence was strengthened with the new skills and the creative work carried out by the individual increased the resources, which was related to the feeling of well-being.

It can be concluded from the results that the handicraft workshop and creative work influenced the strengthening of an individual's capacity. The obtained results can be applied in working life when mapping an individual's interests in the conditions of rehabilitation, which would strengthen internal motivation for rehabilitation.

Keywords: Rehabilitation, social rehabilitation, rehabilitative work, creativity, handicrafts

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Opinnäytetyön aihe	7
2.1	Opinnäytetyön tutkimustehtävä- ja ongelmat	8
2.2	Työelämän yhteistyökumppani	9
3	Opinnäytetyön keskeiset käsitteet.....	11
3.1	Kuntoutus ja kuntoutumisen edellytykset	11
3.2	Sosiaalinen kuntoutus	13
3.3	Kuntouttava työtoiminta	16
3.4	Luovuus ja kädentaidot	20
4	Opinnäytetyön toteuttaminen	23
4.1	Suunnittelu- ja toteutusvaihe	23
4.2	Valmentautujien haastattelut	25
4.3	Valmentautujien havainnointi.....	27
4.4	Aineiston analysointi ja sisällönanalyysi	29
4.5	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.....	31
5	Tutkimustulokset	32
5.1	Kokemukset työskentelystä kädentaitopajassa	32
5.2	Kädentaitopajan merkityksellisyys	33
5.3	Kädentaitopajan mahdollisuudet	35
5.4	Motivaatio uudelleen työllistymiseen	37
5.5	Yhteenveto ja johtopäätökset tuloksista	38
6	Opinnäytetyön toteutuksen ja onnistumisen arviointi	40
6.1	Tulosten hyödyntäminen työelämässä ja jatkotutkimukset.....	42
6.2	Oman oppimisen arviointi.....	43
7	Pohdinta	44
	Lähteet.....	46
	Kuviot	50
	Taulukot	50
	Liitteet	51

1 Johdanto

Valtaosa yhteiskunnassa mieltää työnteon lähes jokaisen elämään. Työnteko koetaan ikään kuin velvoitteena ja se myös liittyy ihmisen osaksi yhteiskunnan normia. Työllistymisen esteenä voi olla monenlaisia haasteita. Sosiaalipalveluiden tarve ja saatavuus voidaan nähdä erityisen tarpeellisena työttömyyden ehkäisemisessä. Vuoden 2015 alkupuolella tuli voimaan laki Työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta (1369/2014), jonka tavoite määrittyy monialaisen yhteispalvelun kautta. Tavoitteena on lisätä työttömien työllistymistä järjestämällä ihmisille yksilöllisen palvelutarpeen vastaavia julkisia työvoimapalveluja sekä sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluja. (Finlex 2014.)

Opinnäytetyön tutkimuksella halutaan tuoda esille kuntouttavan työtoiminnan tarpeellisuus yksilön voimavarojen ja osallisuuden yhtenä vahvistajana. Kuntouttavan työtoiminnan ansiosta yksilön tunne kuulumisesta yhteiskuntaan saa mahdollisuuden vahvistua. Kuntouttava työtoiminta on yksi kuntoutuspalvelu, joka on kunnan vastuulla oleva aktivointitoimi. A-kliinikkasäätiön Kehittämissuunnittelija Oksasen (2020) mukaan valtaosa kuntouttavaan työtoimintaan osallistujista saattaa kyseenalaistaa sen hyödyt ja kokee sinne menemisen velvoitteena.

Suomessa kuntouttavan työtoiminnan tarve on ollut huomattavassa kasvussa lähivuosina, joka selviää Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen raportista (2016). Raportista ilmenee, että kuntouttavassa työtoiminnassa keskeisin tavoite on työllistyminen, vaikka se lukeutuu sosiaalipalveluksi. Kuntouttava työtoiminta näyttäytyy yleisesti työntekijälle reittinä ryhmätoiminnoista työpajatoiminnan myötä työpaikoille. Tavoitteena nähtiin, että kuntouttavan työtoiminnan jälkeen asiakkaat olisivat valmiita jatkamaan vastaavanlaisiin tehtäviin, joita ovat työtoiminnassa harjoittaneet tai sopivaan koulutukseen tai palkkatuetuun työhön, jonka jälkeen mahdollisuus olisi siirtyä jopa avoimille työmarkkinoille. (Blomgren, Karjalainen, Karjalainen, Kivipelto, Saikkonen & Saikku 2016, 84.)

Kuitenkin Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen raportissa (2016) kerrotaan, että tutkimusten mukaan avoimille työmarkkinoille siirtyminen suoraan kuntouttavasta työtoiminnasta on melko harvinaista. Pääkaupunkiseudulla toteutetussa tapaustutkimuksessa osallistujista vain yksi prosentti jatkoi suoraan avoimille työmarkkinoille kuntouttavan työtoimintajaksonsa jälkeen. Asiakkaat yleisimmin jatkoivat kuntouttavan työtoiminnan jälkeen uudelle työtoiminnan jaksolle tai siirtyivät jälleen työttömäksi työnhakijaksi TE-toimistoon. Raportissa ilmeni myös, että kuntouttavasta työtoiminnasta saatiin harvoin jatkoreittiä eteenpäin ja monissa tapauksissa se saattoi viimeistään katketa avoimien työmarkkinoiden ovella, johtuen TE-palveluiden

kehnosta saatavuudesta sekä työmarkkinoiden toiminnallisista tekijöistä ja soveltuvien työpaikkojen vajavuudesta. (Blomgren ym. 2016, 84-85.)

Mäntynevan ja Hiilamon etnografisen tutkimuksen ”Osallisuuden ja osattomuuden dynamiikka työtoiminnassa” -artikkelissa (2018, 19) todetaan myös kuntouttavan työtoiminnan osallistujien määrän kasvaneen. Kuntouttavan työtoiminnan alkuvaiheessa perustana nähtiin asiakkaiden oma tarve toimintaan sekä vapaaehtoisuus. Vuoden 2010 alusta toiminta muuttui velvoittavaksi myös yli 25-vuotiaille. Tämä aiheutti kasvua aktivoinnin joukossa olevien määrään merkittävästi. Jos kuntouttavasta työtoiminnasta kieltäytyy, voi se johtaa työttömyysetuuden menettämiseen tai alentaa toimeentulotukea.

Yhteiskunnassa on nähtävissä jatkuvaa muutoksen virtaa sosiaalityön osalta. Verkostoituminen uudistuu, joka edellyttää sosiaalityön suunnittelulta, palveluiden järjestelmälliseltä toiminnalta ja johtamiselta tuoreita työkaluja sekä vaikuttavuuden tarkastelua. (Kananoja, Lähteenen & Marjamäki (toim.) 2017, 257.) Opinnäytetyön tutkimus toteutettiin Edistialla työelämäpalvelun kuntouttavan työtoiminnan kädentaitopajalla. Opinnäytetyössä tutkitaan kädentaitojen merkitystä ja vaikutusta kuntouttavan työtoiminnan valmentautujissa. Kuntouttava työtoiminta on yksi väylä uudelleen työllistymiselle ja sen tarkoitus on tukea valmentautujien selviytymistä arjessa, antaa keskustelutukea, luoda verkostotyötä, tarjota sosiaaliohjausta sekä kehittää toimintakykyä, joka vahvistaa työkykyä tulevaisuudessa. Opinnäytetyön tutkimuksen kannalta oli keskeistä selvittää haastatteluiden ja havainnoinnin kautta valmentautujien kokemuksia kädentaitopajassa työskentelystä ja erityisesti kädentaitojen tuomaa merkitystä yksilön tuntemaan kokemukseen. Näiden avulla saatiin tutkimuksen kannalta oleellista tietoa yksilön kokemasta tunteesta motivaation ja itsetunnon vahvistumisesta.

2 Opinnäytetyön aihe

Opinnäytetyön aihetta pohtiessani tiesin, että haluaisin jollain tavalla yhdistää tutkimukseeni luovan työskentelyn aikuissosiaalityön kentällä ja sen tuottamat hyödyt hyvinvointiin. Aiemmat kouluprojektit ja työelämässä tehdyt luovat menetelmät ovat näyttäytyneet kuntoutuksissa sekä asiakkaissa vahvistavina ja voimaa tuovina elementteinä. Tekstiiliopettajaliiton artikkelissa (2020) aivotutkija ja Helsingin yliopiston kognitiotieteen professori Minna Huovila kertoo, kuinka käsillä tekeminen aktivoi aivoja, virkistää muistia ja helpottaa keskittymistä. Kumpikin aivopuolisko aktivoituu työskenneltäessä molemmilla käsillä. Käsitöitä valmistaessa itsetunto vahvistuu ja se luo yhtenäisempää minäkuvaa sekä antaa tekijälle itsestään myönteisemmän käsityksen omasta pystyvyydestä.

Opinnäytetyö rakentui kartoittamalla ensin tärkeimmät osa-alueet itselleni näkyväksi. Etsiessäni sopivaa työelämän edustajaa löysin oppilaitoksemme sivuilta ilmoituksen työharjoittelu-

sekä opinnäytetyömahdollisuudesta Edistian työelämäpalvelussa. Edistia tarjoaa kuntouttavaa työtoimintaa yli 18 -vuotiaille. Olin yhteydessä heihin ja sain sovittua työharjoittelun ja mahdollisuuden tehdä opinnäytetyö heille. Keskustelimme Edistian esihenkilön kanssa opinnäytetyön aiheesta ja keskustelussa ilmeni, että heillä on työtoimintatehtävissä kädentaitopaja. Keskustelimme kädentaitojen merkityksestä ja vaikuttavuudesta valmentautujiin sekä pohdimme sen osuutta kuntouttavassa työtoiminnassa.

Tämä herätti mielenkiintoni heti ja yhteisen pohdinnan tuloksena opinnäytetyön aiheeksi rakentui kädentaitojen osuus kuntouttavassa työtoiminnassa. Kiinnostuin tutkimaan valmentautujien kokemuksia kädentaitojen vaikuttavuudesta heihin ja varsinkin valmentautujien saamaa antia kädentaitopajassa työskentelystä. Lisäksi aiempi ammattitaitoni kädentaitoihin tuki päätöstäni ryhtyä tutkimaan kädentaitojen osuutta kuntouttavassa työtoiminnassa. Kädentaitojen vahvistava vaikutus, kuntouttavan työtoiminnan merkitys valmentautujissa ja osallisuuden merkitys olivat asioita, joita halusin tuoda esille tämän opinnäytetyön puitteissa.

2.1 Opinnäytetyön tutkimustehtävä- ja ongelmat

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa Edistian työelämäpalvelulle tutkimus kuntouttavan työtoiminnan kädentaitopajan vaikutuksesta ja merkityksestä sekä sen antamasta tuesta valmentautujille. Edistian tavoite tämän tutkimuksen osalta oli saada käyttöön hyödyllistä ja toiminnan kehittämisen kannalta tärkeää tietoa valmentautujien kokemuksista ja motivaatiosta kuntouttavan työtoiminnan kädentaitopajasta. Tutkimuksen tarkoituksena oli saada tietoa kuntouttavan työtoiminnan vaikutuksista ja valmentautujien kokema merkitys sekä hyödyt työskentelystä kädentaitopajassa. Tarkoituksena oli tutkia kädentaitopajan antamia mahdollisuuksia, kuten tuki ja motivaatio valmentautujien työskentelyyn kuntouttavassa työtoiminnassa. Tutkimuskysymys oli: onko kuntouttavan työtoiminnan kädentaitopajasta hyötyä ja tukea valmentautujille? Tarkoituksena oli saada tietoa kädentaitopajan hyödyistä, myönteisistä sekä haastavista vaikutuksista valmentautujiin. Työelämätaitojen ja yksilön motivaation tarkastelu oli myös syytä sisällyttää tutkimuksen tehtäväksi. Näiden kautta oli mahdollisuus nähdä kuntouttavan työtoiminnan vaikutus ja nähdä yksittäisten tekijöiden vaikutus yksilön motivaatioon nähdä oma tulevaisuutensa ja mahdollisuus työllistymiseen työtoiminnan jälkeen.

Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara kertovat (2013, 17-138), että tarkoitus ja tehtävä ovat aina osa tutkimusta. Tutkimusstrategiset valinnat rakentuvat tutkimuksen tarkoituksesta. Tutkimuksen tarkoitusta pohdittaessa on hyvä määritellä tutkimusongelman asetelma ja kartoittava suunta. Onko tarkoituksena kuvata tapahtumia vai jonkin tietyn toiminnan vaihtuvia ilmentymiä, vai onko tarkoitus kuvata jotain sosiaalista toimintaa? Opinnäytetyön keskeisimmät tavoitteet rakentuivat tutkimaan kädentaitojen antamaa hyötyä valmentautujissa ja kädentai-

topajan antamaa mahdollista tukea kuntouttavassa työtoiminnassa valmentautujille. Koin tärkeäksi selvittää kädentaitopajassa työskentelevien valmentautujien kokemuksia kädentaitopajassa työskentelystä ja kuntouttavan työtoiminnan annin valmentautujille. Pohdin myös, kuinka kädentaitopajassa työskentely tukisi valmentautujien työhön valmistautumista ja edistäisikö se mahdollista työllistymistä sekä työelämätaitoja. Yksi mietinnän alainen asia oli myös valmentautujien kokemukset kädentaitopajatoiminnan merkityksellisyydestä ja pajatyöskentelyn antamista uusista taidoista. Tärkeää oli myös selvittää valmentautujien motivaatiota työllistyä tulevaisuudessa. Opinnäytetyön tärkeänä elementtinä oli saada valmentautujien yksilölliset kokemukset ja ääni kuuluviin, jotta opinnäytetyön tutkimuksen ilmiötä voitiin tarkastella ja analysoida tarkasti.

Edistian kuntouttavan työtoiminnan tavoitteena on löytää valmentautujalle työllisyyttä vievä jatkopolku: kuten opinnot, työllistyminen tai työkokeilu. Opiskelu työmarkkinatuella on yksi vaihtoehto. Tässä on kuitenkin havaittavissa haasteita, sillä Espoon TE-palveluiden linjaus ei tue työmarkkinatukea kädentaitotutkintoihin. Työmarkkinatukea myönnetään suuremmalla todennäköisyydellä hoiva-alan tutkintoihin ja koulutuksiin. Nyky-yhteiskunnassamme kädentaitoammattiin valmistuminen ei takaa välttämättä työpaikkaa. Tutkimuksen ongelma rakentui kuntouttavan työtoiminnan aktivointivelvoitteeseen, mutta yksilön oma motivaatio on kuitenkin keskeisin osa kuntoutumisen onnistumisessa. Pääpainona kuntouttavassa työtoiminnassa nähdään tekeminen. Aikaisempaa osaamista ei vaadita, vain oma kiinnostus työtoimintaan tulevalta riittää. Haasteina kuntouttavassa työtoiminnassa nähdään toimettomuus ja tunne siitä, ettei toiminta ole merkityksellistä. Toimettomuus voidaan kokea haastavimmillaan turhauttavana. (Mäntyneva & Hiilamo 2018, 20-21.) Pääasiallisena haasteena kuntouttavassa työtoiminnassa voi olla valmentautujan motivaation puute työtoimintaa kohtaan, jos toiminta ei ole mieluisaa ja oman kiinnostuksen kohteen mukaista. Yksilön motivaation vahvistaminen ja sen löytäminen näyttäytyy tärkeänä kuntoutumisen onnistumisessa.

2.2 Työelämän yhteistyökumppani

Edistia on Espoon Diakoniasäätiön ja säätiön omistamien yhtiöiden Eedi asumispalvelut Oy:n ja Kiinteistöosaakeyhtiö Kyyhkyskotien harjoittama yhdistetty aputoiminimi. Edistian työelämäpalvelu tarjoaa kuntouttavaa työtoimintaa Espoon Kilossa. Työtoiminta on suunnattu yli 18-vuotiaille aikuisille. Edistian työelämäpalvelussa valmentautujilla on mahdollisuus parantaa yksilöllisesti omaa työ- ja toimintakykyään. Valmentajat/ohjaajat tukevat ja auttavat valmentautujaa kartoittamaan omaa osaamista ja tulevaisuudensuunnitelmia. Valmentautujaa tuetaan työ- ja opiskelupaikan hakemisessa. Työpajan lisäksi valmentautuja osallistuu yhteisiin tapahtumiin ja koulutuksiin. Edistia tarjoaa lisäksi harjoituksia arjen- ja stressinhallintaan. Työvalmennus rakentuu ryhmä- ja yksilövalmennuksesta. Valmentautujalle suunnitellaan henkilökohtainen valmennussuunnitelma, jonka mukaan hän osallistuu toimintaan 3-4

päivänä viikossa arkipäivinä. Työtoimintaan pääsee mukaan työvoimavirkailijan tai sosiaali-työntekijän kautta. Asiakkaalla on oltava voimassa oleva aktivointisuunnitelma. (Työvalmennuspalvelut, Edistian malliin, Perehdytysopas opiskelijalle, 2020.)

Edistian kuntouttavan työtoiminnan tavoitteena on kehittää valmentautujien yksilöllistä osaamista ja voimavaroja, jonka päämääränä on työ- tai opiskelupaikka. Toiminta on tavoitteellista ja työllistymistä edistävää toimintaa, jossa arviointia toteutetaan koko jakson ajan. Kuntouttava työtoiminta ei ole työsuhde, mutta siinä sitoudutaan noudattamaan työelämän sääntöjä. Valmentautujalla on oikeus työttömyysetuuteen ja kulukorvaukseen, joka on suuruudeltaan 9 euroa per toteutunut työpäivä. Lisäksi Espoo tarjoaa sisäisenliikenteen matkakortin. Ensimmäinen jakso kuntouttavassa työtoiminnassa on pituudeltaan 3 kuukautta, jonka jälkeen toimintaa on mahdollisuus jatkaa 3-9 kuukautta. (Työvalmennuspalvelut, Edistian malliin, Perehdytysopas opiskelijalle 2020.)

Alla luettelo Edistian kuntouttavan työtoiminnan työtoimintatehtävistä (Työvalmennuspalvelut, Edistian malliin, Perehdytysopas opiskelijalle 2020).

- keittiö
- puhtaanapito ja kodinhoito
- aulapalvelu
- digi
- nuoret
- logistiikka
- kiinteistöhuolto
- ser-kierrätys
- kokoonpano ja pakkaus
- fillari
- kädentaidot
- alkupaja maahanmuuttajajaisille
- sote

Erilaiset työpajat tarjoavat hyvin monipuolista toimintaa, joilla voidaan tukea yksilön työ- ja toimintakykyä. Valmennettava saa valita oman kiinnostuksensa mukaisen työpajan ja tällä pyritäänkin vahvistamaan yksilön motivaatiota kuntouttavaa työtoimintaa kohtaan. Pajatyöskentelyllä on mahdollisuus vaikuttaa yksilön oman osaamisen kehittämiseen ja tavoitteet asetetaan aina valmennettavan kanssa yhteistyössä. Tavoitteellisella toiminnalla vahvistetaan voimavaroja, joka voi mahdollisuuksien mukaan saavuttaa uudelleen työllistymisen tai opiskelupaikan saamisen. (Työvalmennuspalvelut, Edistian malliin, Perehdytysopas opiskelijalle 2020.)

3 Opinnäytetyön keskeiset käsitteet

Tutkittavan ilmiön kannalta teoreettinen tietoperusta rakentui viidestä tärkeimmästä käsitteestä, jotka ovat osa opinnäytetyön tutkimusta. Hirsjärvi ym. mainitseekin kirjassa (2013, 140-141), kuinka tutkimuksen kannalta on tärkeää luoda teoriaosuus, jolla voidaan johdattaa tutkimusta eteenpäin. Teorialla ikään kuin katsellaan ja tarkastellaan tutkimusta ja se antaa selkeämmän kuvan kyseessä olevasta toiminnasta. Kun opinnäytetyön tutkittavan ilmiön kohteena on Edistian kädentaitopaja, on opinnäytetyössä olennaista avata kädentaitojen sisältöä, luovuutta ja niiden tuomia vaikutuksia ihmisten hyvinvointiin. Edistian kuntouttavassa työtoiminnassa on vahvasti esillä asiakkaiden yksilöllinen kuntoutuminen. Kuntouttavassa työtoiminnassa kuntoutumiseen liittyy olennaisesti yksilön motivaatio ja sosiaaliset lähtökohdat. Osallisuus näyttäytyy ryhmätoiminnassa ja yksilön tunteessa kuulua johonkin. Työelämätaidot taas kulkevat koko kuntouttavan työtoimintaprosessin ajan yksilön valmiuksissa toimia työyhteisössä.

3.1 Kuntoutus ja kuntoutumisen edellytykset

Kuntoutus on prosessi, jonka avulla tuetaan ihmistä, jolla on alentunut toimintakyky. Tarkoituksena on auttaa kuntoutujaa saavuttamaan ja pitämään yllä mahdollisimman hyvää toimintakykyä, johon sisältyy fyysinen, aistimuksellinen, älyllinen, psyykinen, tai sosiaalinen toiminnan taso. Kuntoutus mahdollistaa toimenpiteitä, joita ihminen tarvitsee mahdollisimman omatoimiseen elämään ja itsemääräämisoikeuteen. Kuntoutujalla itsellään on iso vastuu kuntoutumisen etenemisestä (Autti-Rämö, Salminen, Rajavaara & Ylinen 2016, 69; Tukiliitto 2020.) Sosiaali- ja terveysministeriö (2020) määrittelee kuntoutuksen tavoitteeksi edistää yksilön toimintakykyä, itsenäistä toimijuutta, työ- ja opiskelukykyä, työllistymistä ja työssä jaksamista. Kuntoutus kuuluu osaksi monialaista palvelujärjestelmää, jossa on tarkoitus tukea myös kuntoutujan lähipiiriä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2020b)

Kuntoutuminen on hallittu kokonaisuus, joka perustuu tutkimustietoon, kokemukseen ja kuntoutujan arvoihin perustuviin tavoitteisiin. Ammattilaisen tehtävänä on olla tukena ja varmistaa kuntoutujan vaiheittainen eteneminen yksilöllisten kykyjen mukaan niin, että ne riittävät kuntoutumisen toiminnan toteutukseen. Kuntoutuksessa toteutetaan ammattilaisen toteuttamia ja ohjaamia harjoituksia sekä kuntoutujan omassa arjessa toteutuvia harjoituksia yhdistäen ne uusiin toimintatapoihin. Eri tahojen ja ammattilaisten yhteistyö on tärkeä osa kuntoutustoimenpiteiden onnistumista ja yhdenmukaista kuntoutusprosessia. Palvelujärjestelmän yhteistoiminta edesauttaa sitä, että kuntoutuja voi luottaa suunnitelmaan ja saamaansa tukeen sekä palveluun. Ammattilaisten yhteistyö on olennainen osa onnistunutta kuntoutussuunnitelmaa. Kuntoutussuunnitelmassa on kuvattava kuntoutujan elämäntilanne, toimintakyky, ja vamman tai sairauden takia aiheutuneet rajoitteet arkielämässä. Suunnitelmassa tulee olla kaikki kuntoutustoimenpiteet, joita kuntoutuja tarvitsee. Kunnan terveys- ja sosiaalitoimella

on vastuu kuntoutussuunnitelman laatimisesta. Lisäksi ammattilaisilla on oltava yhteinen käsitys kuntoutujan tilanteesta ja näin omalla toiminnallaan tukea kuntoutujaa saavuttamaan tavoitteensa. Ammattilaisten on varattava yhteistyölle aikaa, sillä jokainen kohtaaminen on kuntoutujalle merkittävä hetki, joka tukee sitoutumista ja varmuutta siitä, että yhteinen tavoite on saavutettavissa. (Autti-Rämö ym. 2016, 69; Tukiliitto 2020.)

Kun kuntoutumisprosessi on suunniteltu perusteellisesti, se on mahdollista toteuttaa asiakkaan arjessa ja muuttuvissa toimintaympäristöissä eri ammattilaisten toteuttamana, eikä se ole riippuvainen kuntoutustoimenpiteiden järjestäjästä, tuottajasta tai maksajatahosta. Kuntoutustoimenpiteiden tulee muuntua yksilöllisten tarpeiden mukaan. Yleisesti yksittäisissä asenteissa on tapahduttava muutosta, koska ihminen ei kykene muutokseen, jos ympäristö ei muutu ensin. Suunnitelmassa on varauduttava elämän tuomiin muutoksiin ja sen osalta kuntoutuksen keskeytymiseen ja mahdollisuuteen aloittaa uudestaan. (Autti-Rämö ym. 2016, 69.)

Keskeisin asia kuntoutuksen onnistumisessa on tukea kuntoutujan aktiivisuutta ja osallisuutta sekä tehdä tarvittavat muutokset kuntoutujan toimintaympäristöön, jotta se tukisi häntä parhaalla mahdollisella tavalla (Sosiaali- ja terveysministeriö 2020b). Onnistunut kuntoutuminen on lähtöisin kuntoutujan omasta kyvystä nähdä yksilölliset vahvuutensa ja kuntoutujan on oltava sitoutunut kuntoutukseensa. Motivaatio yhdistetään yleisimmin onnistuneeseen kuntoutukseen ja sillä on suuri merkitys yksilön onnistumisen kannalta. Kuntoutujan motivaatio on lähtöisin omista tavoitteista ja voimista, jonka eteen hän on valmis tekemään töitä. (Autti-Rämö ym. 2016, 74.)

Motivaatio on yksilön tarve hyödyntää omia voimavaroja saavuttaakseen jonkin päämäärän. Tämä on prosessin antama voima, joka suuntautuu kohti saavutettavaa päämäärää. Tavoitteensa saavuttamiseksi yksilön oma motivaatio kertoo, millä innostuksella, aktiivisuudella ja ahkeruuden tasolla hän toimii. Motivaatio syntyy yksilöstä itsestään samalla, kun se on yhteydessä ympäristöön. Motivaatio on liitännäinen yksilön taustaan, tahtoon, odotukseen, ajatukseen, arvoihin ja epäilyihin. (Lämsä, Appelgvist-Schmidlechner & Tuulio-Henriksson 2017, 7.) Kuntoutumismotivaatio on vahvimmillaan silloin, kun henkilö itse kokee tavoitteensa arvokkaaksi ja uskoo saavuttavansa asetetun tavoitteen sekä ympäristö on tukena sen saavuttamisessa. Sisäinen motivaatio edistää kuntoutumista. Kuntoutujan on oltava kiinnostunut ja innostunut kuntoutumisesta. Kuntoutumismotivaatiota kuvaillaan ihmisen henkilökohtaiseksi ominaisuudeksi tai persoonallisuuden piirteeksi. Arvioinnin kannalta on tärkeä huomioida kuntoutujan mahdollisuudet hyötyä kuntoutuksesta. Heikon asenteen omaava kuntoutuja voidaan nähdä yksilön pysyvänä piirteenä, joka luetaan kuntoutuksen ja kuntoutumisen esteeksi. (Autti-Rämö ym. 2016, 75.)

Motivaatio on kuitenkin hyvin monimutkainen tekijä ja sitä on mahdollista kuvata kolmella tasolla. Ensimmäisenä on henkilökohtainen taso, johon lukeutuu arvot, elämäntavoitteet ja yksilölliset kiinnostuksen kohteet. Motivaatio kohdentuu asioihin, jotka motivoivat ja vastaavat omia arvoja sekä pyrkimyksiä saavuttaa jotain. Toisena on kontekstuaalinen motivaatio, jossa ihmisen motivaatio kohdentuu eri elämänlukuihin: perheeseen, työhön/työkykyyn, vapaa-aikaan/harrastuksiin, sosiaalisiin suhteisiin sekä terveyteen ja hyvinvointiin. Valinnat määräytyvät sen mukaan, mihin ihmisen kontekstuaalinen motivaatio on kohdentunut. Kolmantena on tilannekohtainen motivaatio, joka on yhteydessä johonkin selkeään toimintaan tai tilanteeseen. Ensimmäinen ja toinen taso johdattelee tilannekohtaista motivaatiota, mutta samalla siihen voi vaikuttaa useat tilanteeseen liittyvät tekijät. (Autti-Rämö ym. 2016, 75.)

3.2 Sosiaalinen kuntoutus

Sosiaalinen kuntoutus nimetään sosiaalihuoltolaissa yhtenä sosiaalipalveluna. Laissa se edustaa tehostettua tukea, jota järjestetään sosiaaliohjauksen ja sosiaalityön keinoilla tukemaan sosiaalista toimintakykyä, torjua syrjäytymistä ja lisätä osallisuuden tunnetta. Sosiaalisen toimintakyvyn ja kuntoutuksen tarpeen selvittäminen voivat kuulua sosiaaliseen kuntoutukseen. Lisäksi sisällyttäen kuntoutusneuvontaa- ja ohjausta, valmennusta elämänhallintaan ja arjessa selviytymiseen, sosiaaliseen vuorovaikutukseen sekä palveluiden yhteensovittamista. (Autti-Rämö ym. 2016, 172.)

Sosiaalinen kuntoutus rakentuu sosiaalisen toimintakyvyn ja osallisuuden tukemiselle. Tarkoituksena on tukea yksilön hyvinvointia ja vahvistaa elämänhallinnan kaikkia osia ja lisäksi tukea työllistymisvalmiuksia. Se voi tapahtua vertaistukena ja yksilö- tai ryhmävalmennuksena. Sillä halutaan vahvistaa yhteisöllisyyttä ja tukea yksilön tunnetta kuulua osaksi yhteiskuntaa ja lähiympäristöä. Tarkoituksena on auttaa löytämään omat vahvuutensa ja hyväksyä itsensä omana itsenään tukemalla yksilön työ- ja toimintakykyä kokonaisvaltaisesti. Sosiaalista toimintakykyä voidaan pitää sosiaalisen kuntoutuksen päätavoitteena. Sosiaaliseen toimintakykyyn lukeutuu yhteisössä tapahtuva vuorovaikutus ja sosiaalinen tuki, joka esiintyy tunneperäisenä kanssakäymisenä, tiedon antamisena, arviointina ja antamalla välineitä elämänhallintaan. (Lindh, Härkäpää & Kostamo-Pääkkö 2017, 26-27; Terveystien ja hyvinvoinninlaitos 2017e.)

Osallisuuden tukeminen voidaan nähdä yhtenä sosiaalisen kuntoutuksen tehtävänä (Lindh ym. 2017, 26). Osallisuus merkitsee ihmiselle yhteenkuuluvuutta, vaikuttamista ja huolenpitoa sekä pääsyä osalliseksi yhteiskuntaan (Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö 2020c). Yksilölle osallisuus näyttäytyy kokemuksena, joka ilmenee ihmisen tunteesta kuulua itselleen tärkeään ryhmään tai yhteisöön. Jäsenten molemmiin puoleinen arvostus, luottamus ja mahdollisuus vaikuttaa yhteisössä on yhteisössä näyttäytyvää osallisuutta. Kun katsotaan yhteiskunnan osallisuutta

tarkoittaa se mahdollisuuksia, oikeuksien täyttymistä ja ihmisten vastavuoroisuutta. Poliitik-
 katasolla osallisuus edustaa tekoja, joilla kehitetään ihmisten osallistumista ja osallisuutta
 yhteiskunnassa. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2019.) Kananoja ym. (2017, 159-160) kerto-
 vat, että osallisuuden kokemukseen liittyy myös vahvasti mahdollisuus toteuttaa itseään. Ih-
 minen tarvitsee mahdollisuuden toteuttaa yksilöllisiä tavoitteitaan, joita ohjaavat olemassa
 olevat voimavarat. Edellytyksenä itsensä toteuttamiselle on tuntemus omasta ihmisarvosta ja
 minäkuvastaan, ymmärrys siitä, kuka minä olen.

Leemann ja Hämäläisen artikkelissa (2016, 6) käsitellään osallisuutta matalan kynnyksen pal-
 veluissa. Palveluiden saatavuudella ja saavutettavuudella voidaan edistää sosiaalista osalli-
 suutta. Matalan kynnyksen palvelut lisäävät erityisesti huono-osaisten ja syrjäytyneiden pää-
 syä osaksi yhteiskuntaa, joka lisää osallisuuden tunnetta. Leemann & Hämäläisen (2016, 6)
 mukaan erilaisten palveluiden tarjoamalla osallisuutta tukevilla toimilla halutaan luoda posi-
 tiivisia vaikutuksia, pienentää terveys- ja hyvinvointi eroja sekä näin kasvattaa kansanter-
 veyttä. Toimintaan osallistuminen perustuu vapaaehtoisuuteen ja asiakas saa osallistua voi-
 mavarojensa puitteissa. Palveluilla on tarkoitus antaa tukea ja voimavaroja heikoimmassa
 asemassa oleville. Asiakkaille halutaan mahdollistaa osallisuus yhteiskuntaan, kehittää yksilöl-
 lisiä taitoja sekä kykyjä ja ehkäistä köyhyyttä ja syrjäytymistä.

Juho Saari kertoo kirjassaan (2016, 110), kuinka asiakkaan osallistamisessa ja osallisuuden tu-
 kemisessä on huomioitava asiakkaan yksilöllinen toimintakyky ja on tärkeä hyödyntää asiak-
 kaan olemassa olevaa toimintakykyä sekä voimavaroja. Pelkät ihmisen käytössä olevat resurs-
 sit eivät riitä turvaamaan asiakkaan elämänhallintaa. Toimintakyky on ihmisen selviytymisen
 kannalta tärkeä. Toimintakyky määrittelee paljolti ihmisen kykyä ja mahdollisuutta toimia it-
 senäisenä ihmisenä. Niemisen mukaan (2019, 14-16) osallisuutta voidaan vahvistaa kannusta-
 malla avoimeen keskusteluun ja vuorovaikutukseen asiakkaan kanssa. Annetaan mahdollisuus
 omaan mielipiteeseen ja sen sanoittamiseen. Tärkeää on nähdä ja arvostaa asiakasta itsenäi-
 senä toimijana sekä kunnioittaa yksilön mielipidettä. Tätä voidaan vahvistaa yksilön tunteella
 kuulua ryhmään tai yhteisöön. Vuorovaikutuksen kautta ihminen kokee tulleen kuulluksi ja
 nähdyksi, joka vahvistaa osallisuuden kokemusta.

Kuvio 1: Osallisuuden tunne (Kortesmäki 2020.)

Osallisuuden tunteen kuviolla halusin kiteyttää osallisuuden tunteen kannalta merkittäviä tekijöitä näkyväksi. Osallisuuden tunteen vahvistamisessa on vuorovaikutuksen rakennuttava avoimuudelle ja ihmisen kunnioittamiselle omana itsenään. Yksilön toimintakykyä voidaan vahvistaa näkemällä ja tukemalla olemassa olevia voimavaroja. Osallisuuden tunteessa on tärkeä huomioida, että ihminen tulee kuulluksi ja nähdynä. Jokainen haluaa kuulua johonkin ja olla osa yhteisöä. Vapaaehtoisuus nähdään myös tärkeänä osallisuuden tunteen kannalta, sillä se voi monessa tapauksessa auttaa madaltamaan osallistumisen kynnystä osallistuessi yhteiseen toimintaan. Erilaiset ryhmätoiminnot luovat yhteisöllisyyttä, joka taas vahvistaa yksilön osallisuuden tunnetta. Sosiaalialan ammattilaisen on otettava nämä tekijät huomioon vahvistessaan asiakkaan osallisuuden tunnetta.

Kuntouttavaan sosiaalityön osaamiseen lukeutuu asiakkaan arjen selviytymisen tukeminen, keskusteluapu, verkostotyö, palveluohjaus sekä toimintakyvyn tukeminen, joka vahvistaa työkykyä tulevaisuudessa. Ammattikäytännöiksi ja työmenetelmiksi nähdään psykososiaalinen työ, voimaannuttavat työtteet, tilannearviot, palvelu- ja aktivointisuunnitelmat sekä palveluohjaus. Työ rakentuu ennalta ehkäisevästi sekä jo havaittujen haasteiden korjaavana palveluna. Tällä pyritään muutokseen, jossa ihmisen sekä heidän ympäristöönsä halutaan saada vaikuttavaa muutosta aikaan. Myös yhteiskunnassa on tapahduttava muutosta. Erityisesti sosiaalitoimissa, päihde-, mielenterveys-, kuntoutus-, vammais-, vanhus- ja maahanmuuttotyössä sekä terveys- ja kriminaalisosiaalityössä tarvitaan sosiaalista kuntoutusta. Kuntouttava näkökulma on osa sosiaalityön suuntautumista ja sitä hyödynnetään kattavasti sosiaalityössä. (Kananen ym. 2017, 255-256.) Sosiaalisen kuntoutuksen työmenetelmiin lukeutuu myös ammatti-

laisten toteuttama tehostettu tuki, ohjaus ja pitkäjänteinen yksilövalmennus. Erilaisten ryhmätoimintojen kautta tuetaan elämänhallinnallisten asioiden edistämistä ja hyvinvoinnin tukemista. Nämä luetaan osaksi sosiaalisen kuntoutuksen työmenetelmiä. Erilaisilla luovilla- ja taidelähtöisillä menetelmillä on myös hyväksi havaittuja kokemuksia sosiaalisen kuntoutuksen merkeissä. (Yhteisömedia 2017.)

3.3 Kuntouttava työtoiminta

Eduskunnan Valiokunnan lausunnossa TyVL 5/2020 on sisällytetty kuntouttavan työtoiminnan tarkoitus hyvin. Tarkoituksena on vahvistaa henkilön elämänhallintaa ja toteuttaa lähtökohdat työllistymiselle ja mahdollistaa osallistuminen julkisiin työvoimapalveluihin. Kuntouttavasta työtoiminnasta voimassa oleva laki ei aseta kuntouttavan työtoiminnan sisältöä, vaan kunnan tehtävä on tarkentaa toiminnan yksityiskohtainen sisältö. (Eduskunta 2020.) Kuntouttava työtoiminta on rakennettu pitkäaikaistyöttömien tilanteesta ja on osa aktivointipolitiikkaa. Aktivointi määritellään toimena, kun pitkään työttömänä olevat ihmiset halutaan saada takaisin kiinni työelämään ja etenkin normaaliin palkkatyöhön. Aktivoinnin piiriin tullaan työttömänä työnhakijana silloin, kun työttömyyden aikaisen toimeentuloturvan saamisen kestoa koskevat ehdot ovat tulleet täyteen. (Karjalainen & Karjalainen 2016, 11.)

Kuntouttava työtoiminta perustuu sosiaalihuoltolain mukaiseen sosiaalipalveluun. Kuntouttavan työtoiminnan lainsäädännöstä ja kehittämisestä vastaa sosiaali- ja terveysministeriö. Toiminnan keskeisenä tavoitteena on ehkäistä mahdollisia negatiivisia työttömyydestä johtuvia vaikutuksia asiakkaan toimintakykyyn. Kuntouttavalla työtoiminnalla on tarkoituksena vahvistaa asiakkaan arjenhallintaa elämän kaikilla osilla ja lisäksi tukea ja vahvistaa työ- ja toimintakykyä. Toiminnalla voidaan ehkäistä syrjäytymistä tarjoamalla asiakkaalle erilaista työtoimintaa ja tukea sekä neuvontaa muiden palveluiden piiriin. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2020a.)

Asiakkaalla on mahdollisuus tavoitteellisen työtoiminnan kautta rakentaa omaa tietä kohti työmarkkinoita. Kuntouttavassa työtoiminnassa ei ole kyse työsuhteesta, vaan tarkoitus on vahvistaa asiakkaan tuntemusta työelämän pelisäännöistä ja saada omaan elämänhallintaan uusia rakenteita. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014.) Kuntouttavasta työtoiminnasta on säädetty laki (2.3.2001/189), jonka pääasiallinen tarkoitus on tehdä tiivistä yhteistyötä kuntien ja työ- ja elinkeinotoimistojen kanssa. Kuntouttavan työtoiminnan toteuttaminen perustuu aktivointisuunnitelmaan. Toiminta laaditaan asiakkaalle työ- ja elinkeinotoimiston ja kunnan sosiaalihuollon viranomaisten kesken. Tarkoituksena on rakentaa asiakkaalle palvelukokonaisuus ja se kirjataan aktivointisuunnitelmaan. Asiakkaan yksilöllinen tilanne huomioidaan suunnittelussa, jonka tarkoituksena on löytää asiakkaalle oikeat palvelut palvelukokonaisuudesta. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2020a.)

Kunnat ovat toteuttaneet kuntouttavaa työtoimintaa vuodesta 2001 alkaen. Toiminnan alkajalla osallistujamäärät olivat vähäisiä, mutta viime vuosina niissä on ollut nähtävissä kasvua. (Blomgren ym. 2016, 26.) Kuntien on määrä järjestää kuntouttavaa työtoimintaa henkilöille, jotka ovat olleet pitkään työttöminä ja joilla on käytössä työmarkkinatuki tai toimeentulotuki sekä joiden toimintakyvyssä on heikkoutta, joka estää osallistumista TE-hallinnon pääasiassa palveluihin. Asiakkaalle järjestetään yksilöllisesti ja tarpeet huomioon ottaen osa- tai kokopäiväistä kuntouttavaa työtoimintaa 1-4 päivänä viikossa 3-24 kuukauden ajan. Toiminnan kuuluu olla asiakkaalle tavoitteellista toimintaa ja tarkoituksena on vahvistaa asiakkaan elämänhallintaa ja toimintakykyä niin, että työllistyminen, koulutukseen hakeutuminen tai TE-hallinnon työllistymistä edistäviin palveluihin osallistuminen olisi asiakkaalle mahdollista. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2020a.)

Pääkaupunkiseudulla ohjaaminen kuntouttavaan työtoimintaan tapahtuu keskitetysti työvoiman palvelukeskuksien (TYP) kautta, toimeenpanosta vastaavat sosiaalitoimen työntekijät. Yhteistyössä työvoiman palvelukeskuksen kanssa toimii kaupungin sosiaalitoimi ja työ- ja elinkeinotoimisto. Aktivointisuunnitelmassa sovitaan työtoiminnan sisältö, vastuut ja velvollisuudet. Työtoimintapaikat ovat erilaisia ja osa paikoista ovat pysyviä, joka tarkoittaa henkilöiden vaihtumista paikoissa, mutta toimintapaikka on pysyvä. Paikkoja voidaan myös luoda tai hankkia kunkin henkilön tarpeen tai tilanteen mukaan. (Karjalainen & Karjalainen 2016, 20-21.)

Kuntouttava työtoiminta voi olla esimerkiksi työtoimintaa, ryhmätoimintaa, yksilövalmennusta tai toimintakyvyn arviointia. Toiminta voi rakentua selkeisiin työtehtäviin, jotka vaativat vastuunottamista. Kuntouttavassa työtoiminnassa asiakas saa mahdollisuuden harjoitella säännöllistä päivärytmiä ja osallistumista ohjattuun toimintaan. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2019a.) Kuntouttavan työtoiminnan järjestämistavoissa on eroavaisuuksia. Kaupungin taholta järjestetty kuntouttava työtoiminta tapahtuu useimmissa tapauksissa ryhmässä. (Karjalainen & Karjalainen 2016, 21.)

Työelämätaidot lukeutuvat osaksi kuntouttavaa työtoimintaa. Erilaisten ryhmätoimintojen ja työpajatoimintojen avulla on mahdollisuus harjoitella työelämätaitoja ja jo opitut työelämätaidot saavat mahdollisuuden vahvistua erilaisten ryhmätoimintojen kautta. Edistävällä työelämätaitoja harjoitellaan noudattamalla työaikoja ja työelämän sääntöjä. Työelämätaitoja vahvistetaan työpajoissa työyhteisön vuorovaikutuksen ja yhteisen työskentelyn kautta ja tämä myös vahvistaa toisen kuuntelemista ja yhteistyötaitoja. Työelämätaidot pitävät sisällään paljon erilaisia oletuksia ja taitoja. Aarnikoivu kertoo kirjassaan (2010, 16-17) työntekijän niin sanotuista tärkeimmistä taidoista työelämää ajatellen. Työntekijältä yleisesti odotetaan yhteistyökykyä, jolla tarkoitetaan vuorovaikutustaitoja ja halua toimia erilaisten ihmisten kanssa. Työntekijältä odotetaan vastuunottamista ja halua kehittää itseään ja nämä rakentuvat annettuihin työtehtäviin. Työntekijä on halukas oppimaan uutta ja pystyy ottamaan rakentavaa palautetta vastaan niin työyhteisöltä kuin työnantajaltakin. Itsearviointia on tärkeä

toteuttaa vuorovaikutuksellisin menetelmin yhdessä työyhteisön kanssa. Yhtenäinen luottamus ja kunnioitus kanssaihmiä kohtaan luo osallisuutta työyhteisön kesken. Työelämätaidoissa osaaminen ja ammattitaito on vahvasti esillä annetuissa työtehtävissä.

Työelämätaitoihin liittyy myös vahvasti työhyvinvointi. Työntekijän on tärkeä itse uskoa tavoitteisiinsa ja päämääräänsä niin, että panostaa itse omaan osaamiseensa sekä tiedostaa omien päätöksiensä vaikutukset. Aarnikoivu kertoo hyvinvoinnin ja tavoitteiden saavuttamisen olevan lähtöisin vastuunottamisesta sen sijaan, että vastuun siirtäisi muille osapuolille. Vastuun ottaminen synnyttää tavoitteita, joita kohti on mahdollisuus pyrkiä. Hyvinvoinnista puhuttaessa työnantajalla on myös yhtä suuri rooli, joka tarkoittaa, että myös työnantajan on toimittava vastuullisesti ja välitettävä työntekijöistään. (Aarnikoivu 2010, 17.)

Taulukko 1: Työelämätaidot (Salminen 2015, 69.)

Ammatissa vaadittava tekninen- eli substanssiosaaminen	Yleiset työelämätaidot	Asiantuntijan erityistaidot
myyjän perusammattitaito	oman toimialan tuntemus	asiantuntijan erityistaidot
asiakaspalvelijan perusammattitaito	ongelmaratkaisutaidot	strategisen ajattelun taito
markkinointiosaaminen	kiireen hallinnan taito	analysointitaidot
taloushallinnon osaaminen	tunnetaidot	suunnittelutaidot
tekniset suunnittelutaidot	ammattillinen suhtautuminen omaan esimieheen ja kollegoihin	luovuus ja innovaatiotaidot
raskaanajoneuvon kuljettamisen taidot	työkyvyn ylläpitämisen taidot	projektityötaidot
prosessityöntekijän taidot	suunnittelu ja organisointitaidot	projektin johtamistaidot
ohjelmointitaito	loogisen ja analyyttisen ajattelun taidot	konfliktien ratkaisemisen taidot
ammattimainen suhtautuminen omaan työhön	kyky tunnistaa ja noudattaa työpaikan pelisääntöjä	viestintätaidot
itsensä johtamisen taito		neuvottelutaidot
vuorovaikutustaidot		loogisen ja analyyttisen ajattelun taidot
		päätöksentekotaidot

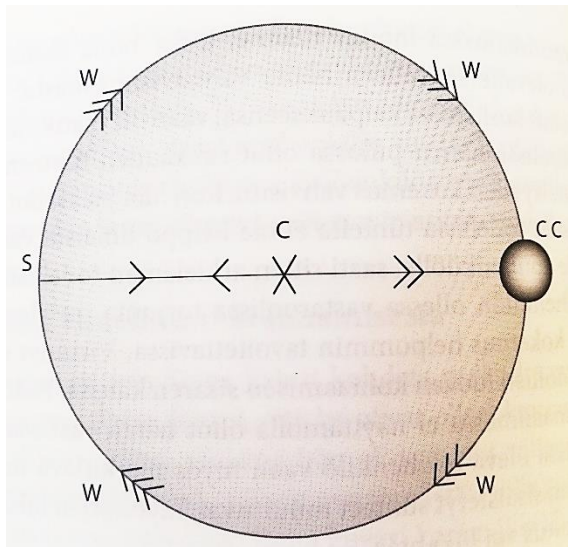
muutostaidot	työturvallisuustaidot kielitaito	kyky käsitellä ristiriitaista informaatiota kyky arvioida informaatiota kriittisesti matemaattiset perustaidot kielitaito kyky arvioida informaation soveltuvuutta käytännön ongelmien ratkaisuun
Yhteistyötaidot	Asiakastaidot	Ammattiosaamisen kehittämisen taidot
ryhmätyötaidot vuorovaikutustaidot palautteen antamisen ja vastaanottamisen taidot kokousosaaminen tiimityötaidot projektityötaidot tunnetaidot kulttuuritaidot verkostoitumistaidot	asiakkaiden tunnistamisen taito asiakkaiden palvelutarpeen tunnistamistaito asiakaspalvelutaidot myyntitaidot vuorovaikutustaidot neuvottelutaidot tunnetaidot	itsearviointitaidot ja oman toiminnan analysointitaidot itsensä johtamisen taito tehokkaan oppimisen taidot informaation hankinta- ja käsittelyn taidot oma-aloitteisuus ja itseohjautuvuus urasuunnittelutaidot kyky kehittää itseään oppijana erilaisten oppimistyylien tuntemus oman oppimisen arvioinnin taito tehokkaan oppimisen teknikoiden tuntemus

Salminen oli tehnyt kirjassaan (2015, 69) yllä olevan taulukon työelämätaidoista. Taulukossa kuvattiin mielestäni selkeästi työelämässä tarvittavia taitoja. Taulukossa on kuusi osiota ja ne koostuvat seuraavista otsikoista: Ammatissa vaadittava tekninen- eli substanssiosaaminen, yleiset työelämätaidot, asiantuntijan erityistaidot, yhteistyötaidot, asiakastaidot ja ammatti-osaamisen kehittämisen taidot. (Salminen 2015, 69.) Salminen määrittelee kirjassaan (2015, 67-68) työelämätaitojen olevan prosessiosaamista, jota edellytetään teknisen työtaidon eli substanssiosaamisen lisäksi. Tämä substanssiosaaminen voi olla esimerkiksi teknistä suunnittelutaitoa, ohjelmointitaitoa tai vuorovaikutustaitoja. Prosessiosaamista vaaditaan, sillä näin oma osaaminen on mahdollista hyödyntää tehokkaasti ja se saadaan yhdistettyä muiden työn-tekijöiden tietotaidon kanssa.

3.4 Luovuus ja kädentaidot

Luovuus on monikerroksinen ilmiö, joka on osa jokaista. Luovuus on tilaa, jossa voi yhdistellä sekä kuvitella kehittäen ja toteuttaen asioita, joista saa iloa ja mielihyvää. Luovuus on meissä voimavara ja hyvinvoinnin lähde, jota on mahdollista herätellä näkyväksi sekä kehittää. Luovuus tarvitsee myös tilaa ja sillä on mahdollisuus kasvaa hyvinvoivassa ja levätyssä mielessä. (Suomen mielenterveys ry 2020.) Luova toiminta ja käsillä tekeminen on ihmisen osallisuuden ja hyvinvoinnin tukena. Toimintaan osallistujalla on mahdollisuus kokea itsensä merkitykselliseksi ja oman tuotoksen näkeminen valmiina voi antaa vahvan tunteen siitä, että on osallisenä yhteisessä kokonaisuudessa. Karjalainen (toim.) nostaa kirjassaan (2019, 13-14) vahvasti esille yksilön kokeman osallisuuden tunteen luovassa työskentelyssä. Osallisuus on kuulumista johonkin ja tunnetta siitä, että on merkityksellinen ja olemalla osa yhteistä kokonaisuutta ja mahdollisuutta vaikuttaa siihen. Kokeakseen osallisuutta on yksilöllä synnyttävä tuntemus siitä, että kokemukseen voi vaikuttaa itse ja sitä pystyy muokkaamaan ja sen merkitystä on mahdollisuus tulkita omaan elämäänsä.

Kirjassa Suhteiden näyttämö Aitolehti ja Silvola (toim.) (2008, 30-31) toteavat spontaaniuden olevan ennen luovuutta. Spontaanisuus sytyttää luovuuden. Teoreettisesta näkökulmasta nämä ovat eri asia, mutta toiminnallisuudessa näiden eroa tuskin huomaa. Kun ihminen on spontaani, niin hänen tahtonsa on vielä vapaa. Haasteet kohdataan valmiina, vaikka olisi mitä tahansa. Kun taas luovaa työtä harjoittava on jo päättänyt tehtävänsä ja fokuksitunut sen työstämiseen. Silloin ihmisen mieli ei ole enää vapaana toimimaan, vaan se on keskittänyt spontaanuuutensa ja tahtonsa prosessiinsa luovuudesta. Näin spontaanisuus pitää hereillä luovaa toimintaa. Niin sanotun Flow-kokemuksen saa aikaan luova ja keskittymistä vaativa tekeminen, joka tuottaa samalla nautintoa. Luovat teot eivät sulaudu eivätkä hallitse. Se ei ole yksiselitteistä, vaan uusien ajatusten mukauttamista ja entisten sitomista yhteen sekä näiden ulostuomista.

Kuvio 2: Luovuuden kehä (Aitolehti & Silvola (toim.) 2008, 30.)

Luovuuden kehässä määritellään virittäytymisen, spontaaniuden, luovuuden ja sen lopputuloksen tasapainoa. Kehää ympäröivä kaari on virittäytymistä W, jossa on kasvu ja spontaaniuden laajentuminen. Samaan aikaan ahdistus ja psyykkinen erimielisyys laskee. Kun spontaanius on tarpeeksi riittävä S, niin luova työskentely saa alkunsa C. Näin yksilö pyrkii keskittyneenä kohti päämääräänsä. Luova prosessi yleisemmin päättyy lopputuloksiin CC. Näitä kutsutaan kulttuurisäilykkeiksi. Ne voivat olla taideteoksia, teknologinen keksintö tai sosiaalinen käytäntö. Nämä voivat saada aikaan uuden virittäytymisen, joka muuntaa luovuuskehän spiraaliksi. (Aitolehti & Silvola (toim.) 2008, 30.)

Luovuus ilmenee monissa eri muodoissa. Se voi olla itsensä ilmaisemista, tuotoksen aikaansaamista, ongelmanratkaisukykyä ja käsillä työskentelyä. Käsillä tekeminen on yksi luovuuden muoto. Anttila on määritellyt käsillä tekemisen artikkelissaan (2016, 6-7) ikään kuin inhimilliseksi toiminnaksi, jossa tekijältä odotetaan kaikenlaisia henkisiä ja fyysisiä prosesseja. Jotta tuotos tulee valmiiksi, niin tekijän on tehtävä suunnitelma, luultavammin harjoittaa luovaa ajattelua, valmistaa tuotos valmiiksi ja työn päätteeksi arvioida valmista tuotostaan. Kun tuotosta työstedään käsillä, niin tekijä saa itselleen tietoa kokemuksensa kautta. FT, dosentti Luutosen (2010a) mukaan jokaisella on yhteys käsityöhön sekä käsityönä valmistettuihin tuotteeseen. Sitä voidaan kuvailla elävänä ja konkreettisenä yhteytenä. Soini-Salomaa on nostanut väitöskirjassaan (2013, 43) hyvin esille käsillä tekemiseen liittyvän taidon määritelmän. Käsillä tekemiseen ja käsityöhön kuuluu merkittävästi taito, kädentaidot ja taitavuus. Taito voidaan määritellä kyvyksi, jonka osana on toteuttaa kyseisiä sanoitettavissa ja opeteltavissa olevia asioita. Taito perustuu olemassa olevaan tietoon, joka osaamisen kautta näyttäytyy taitona omaksuttuun tietoon. Inhimillisyys on myös osa taitoa.

Käsityö käsitteenä kertoo siitä, että työ ja tekeminen tapahtuu käsillä työkalujen avulla. Tuotteen valmistus tapahtuu, joko käsin muotoillen tai työvälineitä käyttäen. Valmistusprosessia ohjaa ajatus tuotteesta, jonka pohjalla kulkee idea. Tieto kertoo, kuinka se toteutetaan ja silmät sekä kädet tekevät yhteistyötä. Perinteisesti käsitöitä voidaan ajatella käsin tehtyinä esineinä. Nykyään tärkeimmäksi on kuitenkin muodostunut yksilön tekijän luova osuus ja tuotteiden yksilöllisyys. Käsityö toimintana on uusien kokemusten hankkimista ja uuden taidon oppimista. Käsityö on elämystä ja inspiraatiota. (Luutonen 2006b, 174-186.)

Karjalainen (toim.) kertoo kirjassaan (2019,14) luovan toiminnan vahvistavan elämämme aineettomia resursseja ja tämä lisää hyvinvointiamme. Luovalla työskentelyllä on mahdollisuus vaikuttaa yksilön ja ryhmien hyvinvointiin, yhteisön toimivuuteen, oppimiseen ja ammattikäytäntöjen kehittymiseen. Taidetta sovellettaessa toiminnan aikana on olennaista tekemisen ja osallistumisen synnyttämä kokemus. Jokaisen osallistujan on mahdollisuus saada kosketus omaan luovuuteen ja kädentaitoon. (Karjalainen 2019, 14.) Käsillä tekemällä on mahdollisuus luoda rentoutumista vastaava tila, jossa mieli ja keho ovat tasapainossa. Käsityötä tehdessä kehollisuus on merkittävässä roolissa ja toistuva liike voi luoda niin ikään meditatiivisen tilan, joka tekemiseen keskittyessä auttaa siirtämään muita mielen pinnalla olevia asioita tai tapahtumia hetkeksi sivuun. Mieli ja keho ovat yhtä, joka näyttäytyy rentoutumisen aikana tajunnan tilojen vaihteluna, joka ilmenee niin fyysisenä kuin psyykkisenä rentoutumistilana. (Kivilaakso, Luutonen & Marsio (toim.) 2017,75-76.)

Erilaiset luovat menetelmät ovat tehokkaita lisäämään hyvinvointia ja edistämään työelämää. Ihmisen uskoessa omaan toimijuuteensa hän voi olla aktiivinen jäsen yhteisössään ja oman elämän kulku pysyy hallinnassa. Luovaa toimintaa harjoittaessa ihmisellä on mahdollisuus saada etäisyyttä arkeensa, nähdä elämänsä innovatiivisemmalta näkökulmalta ja lisätä merkittäviä kokemuksia. Luovuus muodostaa ympäristön, jossa yleisnäkyvä avartuu, joka mahdollistaa oman elämäntarinan muotoilemisen vuorovaikutuksensa kautta omien tunteiden ja kokemusten jatkumona muihin ihmisiin. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2020b.) Laitinen toteaa tutkimuksessa ”Taide ja hyvinvointi” (2017, 89-90), kuinka taiteelliseen toimintaan on havaittu liittyvän voimaantumisen ja valtaistumisen kokemuksia. Ihmisen osallistuessa luovaan toimintaan voi hän tunnistaa omia vahvuuksiaan, vahvistaa luottamusta omiin kykyihinsä ja tuntea, että on saavuttanut jotakin. Aiemmissa tutkimuksissa on myös koettu luovien taitojen vahvistavan kykyä ja antavan työkaluja oman mielenterveyden säilyttämiselle. Lisäksi luovat taidot tarjoavat potentiaalin vahvistaa valinnaisia selviytymisstrategioita ja taidetoiminta on näyttäytynyt suojapaikkana tai positiivisena häiriötekijänä, johon pääsee hetkeksi rauhoittumaan pois arjen rutiineista sekä antaa mahdollisuuden jättää hetkeksi sivuun hankalat elämän hetket. (Lehikoinen & Vanhanen (toim.) 2017, 89-90.)

4 Opinnäytetyön toteuttaminen

Opinnäytetyön työstäminen on ollut antoisaa ja se on vienyt uuden äärelle sekä se on ollut sopivan haastava prosessi. Opinnäytetyön rakentaminen koostui tiedon ja aineiston hankinnasta ja sen koostamisesta niin, että se tukisi tutkimuksen toteuttamista ja tuloksia parhaiten. Opinnäytetyön työpajoihin osallistuminen antoi uusia näkökulmia tutkimuksen työstämiseen ja jäsentämiseen. Tutkimuksessa käytettiin kvalitatiivista, eli laadullista menetelmää. Tutkimussuunnitelman rakennusvaiheessa on luotava tutkimuskysymykset ja on tärkeä kartoittaa tutkimukseen tarvittavat haastateltavat. Hirsjärvi ym. (2013, 160-161) kirjoittavat, että kvalitatiivisessa tutkimuksessa on tarkoitus tutkia aihetta mahdollisimman tarkasti ja laaja-alaisesti. Tutkimuksen alussa pohditaan tutkimuskysymys, jonka kautta voidaan lähteä tarkastelemaan tutkimuksen kohdetta ja rakennetta. Kvalitatiivisen tutkimuksen voidaan ajatella kuvaavan todellista elämää. Tätä voidaan kuvailla ajatuksena, että todellisuus on laaja-alaista. Tutkimusta tehdessä on kuitenkin tiedostettava se, että todellisuutta ei voida kuitenkaan jakaa satunnaisesti osiin. Tutkijan on tiedostettava ja noudatettava arvoja, jotka ovat osa tutkimusta, sillä arvot vaikuttavat siihen, mitä tavoittelemme ja haluamme ymmärtää tutkimastamme aiheesta. Kokonaisuudessaan voidaan nähdä, että kvalitatiivisessa tutkimuksessa on tarkoituksena tunnistaa tai tuoda esiin faktoja kuin, että varmennettaisiin asioita, jotka ovat jo todettu tosiasioiksi tai niin sanotuiksi väittäviksi.

Tutkimusmenetelminä käytettiin teemahaastattelua ja valmennettavien työskentelyn havainnointia kädentaitopajassa. Tutkimuksen kohteena oli neljä kädentaitopajan valmentautujaa. Työharjoitteluaikani Edistialla tuki opinnäytetyötä ja antoi mahdollisuuden toteuttaa valmentautujien työskentelyn havainnointia kädentaitopajassa. Yksilölliset teemahaastattelut olivat iso osa tätä tutkimusta. Kädentaitojen vaikutusta ja merkitystä oli tärkeää päästä tutkimaan haastattelujen ja havainnoinnin kautta valmentautujien kokemuksia kuunnellen. Valitut menetelmät tukivat tutkimuksen tarkoitusta selvittää kädentaitopajan antamia mahdollisuuksia valmentautujille ja sen antamia hyötyjä sekä tukea. Työharjoittelu antoi aikaa tutustua valmennettaviin ja heidän tapaansa työskennellä kädentaitopajassa. Toteutukselle oli tärkeä antaa aikaa, sillä se saavutti tutkimuksen tavoitteet tutkia perusteellisesti kädentaitojen antamaa hyötyä valmentautujille ja sen antamaa tukea kuntouttavassa työtoiminnassa.

4.1 Suunnittelu- ja toteutusvaihe

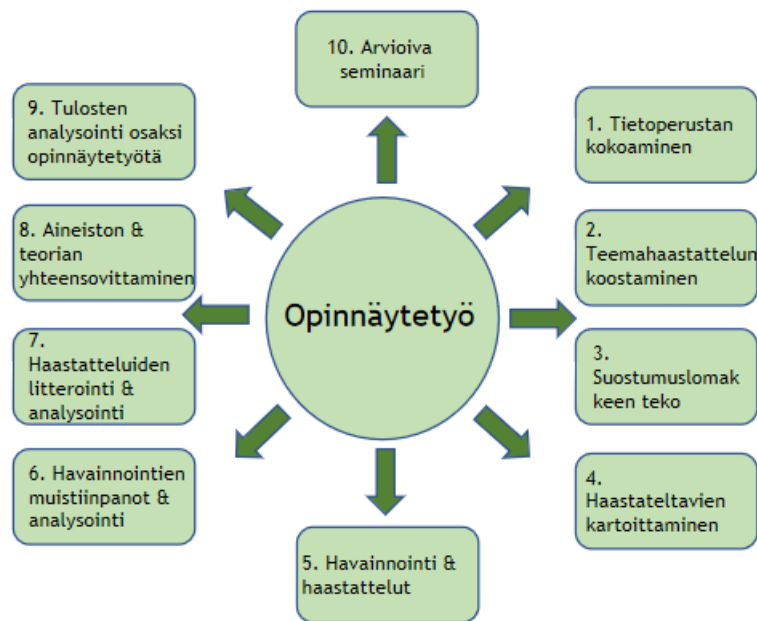
Koin tärkeäksi suunnitella opinnäytetyön eri vaiheita etukäteen ennen tutkimuksen aloittamista tekemällä itselleni muistiinpanoja ja kirjaamalla tärkeitä vaiheita sekä tavoitteita itselleni opinnäytetyön suhteen. Hirsjärvi ym. (2013, 63) on määritellyt tutkimuksen olevan suunnitelmallista ja tavoitteellista, joka on luova prosessi eri vaiheineen. Tärkeää on perehtyä aiheeseen, laatia suunnitelma, toteuttaa tutkimus ja laatia tutkimusseloste. Tutkimuksen alkuun valittuani lähdin kartoittamaan tietoperustaa ja pohdin eri menetelmävaihtoehtoja,

joilla toteuttaisin tutkimuksen tiedonkeruun. Teemahaastattelu ja havainnointi tuntui itseleni sopivalta vaihtoehdolta sekä mielestäni se palveli valmentautujia ja tutkimuksen tarkoitusta sekä tavoitteita parhaiten. Tarkoituksena oli saada haastattelujen kautta selville valmentautujien Hirsjärvi ym. mainitseekin kirjassa (2013, 177), kuinka tutkimuksen valmistaminen pitää sisällään teoreettisia pohdintoja sekä monia käytännöllisiä järjestelyjä ja menettelyjä. Monesti tutkimusongelmaa valittaessa ja etenkin sitä rajattaessa on syytä pohtia tutkimuksen suunnitteluun liittyviä kysymyksiä.

Taulukko 2: Opinnäytetyön suunnitelma (Kortesmäki 2020.)

Opinnäytetyön kartoitus	Joulukuu 2019
Sopimus työelämäedustajan kanssa	Tammikuu 2020
Tietoperustan/menetelmien kartoitus	Tammikuu 2020
Tutkimussuunnitelma seminaari	Helmikuu 2020
Haastateltavien haastattelut ja havainnointi	Helmikuu 2020
Haastatteluiden litterointi	Maaliskuu 2020
Tutkimustuloksien purkaminen/jäsennys	Maaliskuu-toukokuu 2020
Opinnäytetyön työstäminen	Toukokuu- lokakuu 2020
Arvioiva seminaari	Marraskuu 2020

Aikataulutin opinnäytetyön työpajat, seminaarit sekä opponoinnin keväälle 2020. Alkuperäisessä suunnitelmassa tarkoitukseni oli saada opinnäytetyö valmistumaan toukokuussa 2020. Koin kuitenkin tärkeäksi ottaa tutkimuksen työstämiselle enemmän aikaa, joten muutin opinnäytetyön valmistumisajankohdan syksyille 2020. Taulukon luominen auttoi jäsentämään suunnitelman viemistä kohti toteutusta, joka loppujen lopuksi valmistui opinnäytetyöksi. Tutkimuksen toteutukseen kuuluu teoreettista pohdintaa, erilaisia käytännön järjestelyjä ja toimintoja, jotka edistävät tutkimuksen etenemistä. Tutkimussuunnitelma on tärkeä osa tutkimuksen aloituksessa ja pitää sisällään tärkeimmät tutkimuksen toteutuksen ja etenemisen kannalta olevat ratkaisut. Tutkijan on tehtävä ennalta selkeitä järjestelyjä ja tehdä päätökset menettelytavoista. (Hirsjärvi ym. 2013, 177.)

Kuvio 3: Opinnäytetyön toteutus (Kortesmäki 2020.)

Opinnäytetyön toteutus kuvio auttoi jäsentämään toteutusvaiheen etenemistä ja teki näkyväksi itselleni opinnäytetyön jokaisen vaiheen. Opinnäytetyön toteutusvaiheen aluksi kokosin vielä lisää tietoperustaa. Tutkin erilaisia sisältöjä kuntouttavan työtoiminnan ja kädentaitojen vaikuttavuudesta ihmisen hyvinvointiin ja jäsensin itselleni tärkeimmät teemat näkyviksi. Nämä tukivat käsitystäni siitä, mistä teemahaastattelun teemat koostuisivat. Teemahaastattelun rungon valmistuessa työstin valmentautujille suostumuslomakkeen haastatteluja varten.

Työharjoittelu Edistialla antoi mahdollisuuden tutustua valmentautujiin ja pääsin kertomaan opinnäytetyöni tarkoituksesta sekä kartoittamaan vapaaehtoisia haastatteluihin. Havainnointiosuuden toteutin työharjoitteluni aikana yhdessä viikossa ja valmentautujien haastattelut toteutin viikko työharjoitteluni päätyttyä. Toteutusvaiheessa oli tärkeä edetä askel kerrallaan. Opinnäytetyön aineistonkeruun jälkeen jatkoin teoriaosuuden työstämistä ja lähdin analysoimaan aineistomateriaalia litteroinnin kautta analysointivaiheeseen. Yhteenvedossa hyödynsin havainnointeja ja haastatteluista saatuja aineistoja, jotka rakentuivat lopulliseen muotoonsa opinnäytetyön teorian tukiessa tutkimuksen tuloksia.

4.2 Valmentautujien haastattelut

Haastattelu on keskustelua, jossa haastattelijalla on ohjat, kun taas normaalissa keskustelussa kummatkin osapuolet ovat tasa-arvoisia tehdessään kysymyksiä ja antaessaan vastauksia. Haastattelun ollessa tutkimustarkoitusta varten on katsottava sitä järjestelmällisenä tiedonkeruunasetelmana. Haastattelulla tulee aina olla tavoitteet ja sen avulla on tarkoitus saada mahdollisimman luotettavia ja asianmukaisia tietoja. (Hirsjärvi ym. 2013, 207-208.)

Valli (toim.) määrittelee kirjassaan (2018, 28), että tutkimuksen lähtökohtana on nähtävä tutkimusongelma. Tämä määrittää sen, mikä tutkimusasetelma parhaiten soveltuu ratkaisemaan ongelman. Teemahaastattelun valikoituessa metodiksi tulisi sen palvella tutkimuksen tarkoitusta parhaiten. Haastattelu toteutetaan tutkijan toimesta ja niin, että se on tavoitteellista tiedonkeruuta, joka yleisemmin nauhoitetaan. Haastattelija voi luoda haastattelutilanteesta keskustelunomaisen, mutta syvällistä kertomusta ei haastateltavilta ole tarvetta odottaa. Haastattelun aihe ja kuinka lähelle se haastateltavaa osuu, määrittelee paljonkin sitä, miten tutkija luo omat rajansa ja, kuinka hän kohtaa haastateltavan ja miten paljon antaa itsestään haastattelutilanteessa. Kun haastattelu valikoituu menetelmäksi, niin on tutkijan nähtävä tilanne selkeästi ja luotava vuorovaikutus, jonka kautta näitä tulee pohtia erilaisista näkökulmista tärkeänä osana aineiston rakentamista ja tuomalla ne esiin laatiessaan tutkimusta.

Tutkimuksessa tärkeintä oli saada valmentautujien ääni ja kokemukset kuulluiksi sekä nähdyiksi omina itsenään. Tutkimuksen tarkoituksena oli saada tietoa kädentaitojen vaikutuksista ja merkityksestä sekä sen antamasta tuesta valmentautujille. Keskeisimmät tavoitteet rakentuivat tutkimaan kädentaitojen antamaa hyötyä valmentautujille ja kädentaitopajan antamaa tukea valmentautujille. Tarkoitus ja tavoitteet ohjasivat teemahaastattelun toteutusta. Teemahaastattelu menetelmänä tuki tutkimuksen tarkoitusta ja tavoitteita merkittävästi. Teemahaastattelulla voidaan saada yksityiskohtaisempia ja avoimempia vastauksia haastateltavilta, sillä kysymyksillä on mahdollisuus elää haastattelujen aikana. Tämä on avoimen haastattelun ja lomakehaastattelun välimuoto. Teemahaastattelun yleiset piirteet rakentuvat niin, että aihealueet eli haastattelun teemat ovat selvillä, mutta kysymyksillä on mahdollisuus elää sekä niitä ei ole luotu tiettyyn järjestykseen. Teemahaastattelua ei ole luokiteltu ainoastaan kvalitatiivisen tutkimuksen menetelmäksi, sillä se on myös sopiva menetelmä kvantitatiivisessa tutkimuksessa. Saamasta aineistosta on mahdollisuus laskea frekvenssejä, joita voidaan rakentaa tilastollisen tutkimuksen velvoittamaan rakenteeseen ja saatuja tuloksia pystytään analysoimaan ja tulkitsemaan erilaisin tavoin. (Hirsjärvi ym. 2013, 208.)

Opinnäytetyön teemahaastattelu rakentui neljään teemaan: kokemus kuntouttavasta työtoiminnasta, kädentaitojen merkitys kuntouttavassa työtoiminnassa, kädentaitojen mahdollisuudet, motivaatio ja valmiudet uudelleen työllistymiseen. Työstin valmentautujille kirjallisena suostumuslomakkeen (Liite1), johon he saivat tutustua rauhassa kolme päivää ennen haastatteluja. Suostumuslomakkeessa kerroin opinnäytetyön tutkimuksen tarkoituksesta ja siitä, että haastattelut tapahtuvat anonymisti yksilöhaastatteluina. Tärkeää oli myös mainita haastattelujen tallentamisesta ja arvioidusta kestosta. Toteutin kaikki haastattelut yhden aamupäivän aikana. Haastatteluihin osallistui neljä valmentautujaa, iältään 34-55 vuotiaita naisia. Kaikki haastateltavat olivat tulleet TE-palveluiden kautta Edistian kuntouttavaan työtoimintaan.

Haastattelut olivat tärkeä järjestää valmentautujille turvallisessa ja luotettavassa ympäristössä. Edistian kokoushuone osoittautui juuri sopivan rauhalliseksi haastattelutilaksi. Kävin

hakemassa jokaisen valmentautujan henkilökohtaisesti haastattelutilaan. Ennen haastattelun aloittamista kiitin valmentautujia siitä, että he olivat suostuneet haastateltavaksi opinnäytetyöhöni. Kerroin vielä kertaalleen haastattelun vapaaehtoisuudesta ja siitä, että haastattelu tallennetaan ja tallenteen aineistoa tullaan käyttämään anonymisti opinnäytetyössä. Aloitin haastattelun pyytämällä valmentautujaa kertomaan hiukan itsestään ja, minkä kautta hän on päätenyt Edistian kuntouttavaan työtoimintaan. Valli (toim.) (2018, 37) kertoo, kuinka haastattelun voi aloittaa helpommilla kysymyksillä ennen kuin siirtyy itse haastattelun teemoihin. Tutkimuksen aihepiiri voi olla haastateltavalle tuntematon, jolloin avaavilla kysymyksillä on mahdollisuus tutustuttaa haastateltavaa aiheen sisälle.

Haastattelut etenivät teemahaastattelun teemojen mukaisesti täydentävin kysymyksin. Haastattelujen ilmapiiri pysyi rauhallisena ja kiireettömänä. Valmentautujien vastauksia ei johdatteltu antamalla valmiita vastauksia, vaan haastateltavat saivat itse kertoa vastauksensa ja tuntemuksensa. Itselleni on ominaista vuorovaikutuksessa vastapuolen kuunteleminen ja ymmärtäminen. Annoin aikaa kysymykseen vastaamiselle ja halusin omalla rauhallisella läsnäolollani luoda ajattoman energian huoneeseen. Puhuin selkeästi ja rauhallisella äänenpainolla. Mönkkönen (2018,111) määrittelee, että asiakastyötä tehdessä hienotunteisuus ja sensitiivisyys sanojen käytössä ja ilmaisussa on erityisen tärkeää, sillä ihmiset tulkitsevat sanoja ja merkityksiä eri tavoin.

Haastattelut toteutuivat eettisten periaatteiden mukaisesti kunnioittamalla valmentautujia ja heidän itsemääräämisoikeuttaan. Tutkimuksen vapaaehtoisuuden lisäksi on tärkeä korostaa haastateltaville ennen haastattelun aloittamista, että heillä on oikeus pidättäytyä vastamasta haastattelijan kysymyksiin. Tätä korostetaan tutkimuseettisen neuvottelukunnan eettisissä lähtökohdissa. (Hyvärinen, Nikander & Ruusuvoori 2017, 414.) Sain valmentautujilta palautetta rauhallisuudestani ja siitä, että haastattelun ilmapiiri oli turvallinen ja miellyttävä kokemus heille. Valli (toim.) painottaa kirjassaan (2018, 33), että haastattelun kannalta on tehtävä kaikki käytännön järjestelyt haastateltavalle mahdollisimman vaivattomaksi. Haastattelussa on kyse erilaisten sosiaalisten tekijöiden asettamasta vuorovaikutustilanteesta.

4.3 Valmentautujien havainnointi

Havainnoinnilla saavutetaan faktaa etenkin siitä, että toimivatko ihmiset niin, kuin he kertovat toimivansa. Havainnointi on tiedostavaa tarkkailua eikä ainoastaan aiheiden ja prosessien näkemistä. Tutkimusta varten havaintoja voidaan hankkia ihmisten luonnollisessa ympäristössä sekä laboratorio-olosuhteissa. Kun havaintoja tehdään luonnollisessa ympäristössä, siinä on etuna se, että havainto toteutetaan niissä olosuhteissa, missä ne näyttäytyvät. (Vilkkä 2006, 37-38.) Hirsjärvi ym. (2013, 212-213) kertovat, että havainnoimalla tutkittavien työskentelytapoja ja tapaa toimia työryhmänjäsenenä voidaan saada tietoa siitä, että onko ihmisten toiminta sitä, mitä he kertovat toimintansa olevan. Kun taas tutkittavia haastatteleamalla

saadaan tietoa siitä, kuinka he ajattelevat, tuntevat ja uskovat. Tällä tarkoitetaan tutkittavien havaintoja siitä, mitä heidän ympäristössään tapahtuu. Havainnoinnin etuna voidaan nähdä etenkin se, että sen kautta voidaan saada välitöntä ja suoraa informaatiota yksilöiden, ryhmien tai organisaation toimintatavoista ja tavoista käyttäytyä erilaisissa tilanteissa. Havainnointi menetelmänä tuki hyvin tutkimuksen keskeisimpiä tavoitteita havainnointien kohdistuessa kädentaitopajan antamiin hyötyihin ja sen antamaan tukeen. Vuorovaikutuksessa tuli huomioida avoimuus ja kokemusten jakaminen yhdessä valmennettavien kesken. Havainnoinnin aikana tuli myös huomioida työskentelystä saadut uudet taidot ja hyödyt sekä niiden vaikutus valmennettavien työelämätaidoissa ja työyhteisössä työskentelyssä.

Havainnointia käyttäessä on mahdollisuus päästä tutkittavien luonnolliseen ympäristöön. Eri-tyisesti havainnointi toimii vuorovaikutuksen tutkimisessa tai tilanteissa, jotka muuttuvat nopeasti sekä niiden ennakointi voi osoittautua haasteelliseksi. Havainnoinnin haasteena voidaan nähdä se, jos havainnoija pyrkii liian lähelle tutkittavien emotionaalista tasoa. Tämä voi aiheuttaa tutkimuksen objektiivisuuden hämärtymistä. (Hirsjärvi ym. 2013, 213.) Valli määrittelee kirjassaan (2018, 156-157) mielestäni hyvin havainnoinnin merkitystä tutkimuksessa. Havainto on merkki, jota voidaan katsoa sanana, lauseena, ominaisuutena, toimintana, ajatuksena tai tekona. Havainnot ja havaintojen merkitykset eivät kerro tietoa tai tiedettä. Ne ovat johtolankoja, jonka kautta tuodaan näkyväksi ilmiöt tai asiaa sisältävät merkitykset näkyville uuden tiedon tunnistamiseksi.

Osallistuvalla havainnoinnilla tarkoitetaan sitä, jossa osallistutaan toimintaan tutkittavien ehdoilla. Tarkoituksena on olla osa ryhmää ja sen toimintaa. Tällä tarkoitetaan sitä, että tutkija jakaa myös omia elämäkokemuksiaan ollaksensa osa ryhmää, heidän kulttuuriensa ja maailmankuvaansa. Näin havainnoijalle rakentuu oma roolinsa ryhmän jäsenenä. (Hirsjärvi ym. 2013, 216.) Vilkkä mainitsee kirjassaan (2006, 44-45), että osallistuvan havainnoinnin kannalta on tärkeää, että tutkija saavuttaa tutkittavan yhteisön pääsemällä osaksi yhteisön sisäistä dynamiikkaa. Tarkoituksena olisi saada tietoa tutkimuskohteen jäsenien tavoista noudattaa kertomiaan standardeja ja ihanteita. Havainnoinnin toteutin työpajojen aikana vasta työharjoitteluni loppuvaiheessa. Hirsjärvi ym. painottaa (2013, 215) kuinka havainnoinnin kannalta on tärkeää, että tutkija tekee useita vierailuja tutkittavien ympäristössä, jotta häneen totutaan.

Havainnoin valmennettavia kädentaitopajan työtoiminnassa osallistuen heidän työtehtäviinsä ja tarvittaessa ohjaamiseen. Olin yksi työryhmän jäsenistä keskustellen, kuunnellen ja havainnoiden. Havainnoinnin aikana valmentautujissa ilmeni vuorovaikutuksen merkitys työyhteisön jäsenten kesken. Oman elämän tapahtumia jaettiin vastavuoroisesti antaen tilaa jokaiselle kertoa kokemuksistaan turvallisessa ympäristössä, jossa vallitsi luottamuksellinen ilmapiiri. Työpajatoiminnan aikana yhteisöllisyys korostui toisten auttamisena sekä positiivisessa ilmapiirissä, jossa oli naurua ja elämänviisauksien jakamista. Osallistava havainnointimenetelmä

näyttäytyi valmentautujien kanssa käydyissä avoimissa keskusteluissa jakamalla myös omia kokemuksia työelämästä ja kädentaitojen vaikutuksesta elämän eri osa-alueilla. Halusin toteuttaa havainnoinnin niin, että siitä ei aiheudu valmentautujille häiriötä heidän työskentelynsä aikana ja, että heillä säilyisi turvallinen ja luotettava työilmapiiri työtoiminnan aikana.

Vilka kertoo kirjassaan (2006, 44-45), että osallistuvaa havainnointia kannattaa aina suunnata. Tällä tarkoitetaan havainnoinnin suuntaamista tiettyihin tutkimusongelman kannalta kiinnostaviin asiasisältöihin. Osallistuvalla havainnoinnilla on tarkoitus pyrkiä keräämään tietoa, millä tavoin tutkimuskohteen henkilöt noudattavat kertomiansa kriteereitä tai ideaalia haastattelussa. Valli (toim.) (2018, 165) on määritellyt osallistuvan havainnoinnin olevan joko ennalta kohdistettua havainnointia tai havainnointia, jonka kohdistaminen tapahtuu vasta toiminnan aikana. Kohdistettu havainnointi tarkoittaa, että tutkija tekee päätöksen havainnoinnin suunnasta kohdistuen ja päättämällä etukäteen, mitä tutkittavaa kohdetta hän aikoo havainnoida.

Toteutin havainnointiosuuden kohdistetulla havainnoinnilla kohdistamalla havaintoni teema-haastatteluni teemojen pohjalta. Teemahaastattelun teemat pitivät tutkimuksen tarkoituksen ja tavoitteet selkeänä mielessäni havainnoidessani valmentautujia ja näin ne varmistivat havainnoinnin onnistumisen. Havainnoidessani valmennettavia koin tärkeäksi, etten tehnyt mui-
tiinpanoja havainnoinnin aikana, vaan vasta sen jälkeen. Näin, pystyin olemaan aidosti läsnä ja vuorovaikutuksessa heidän kanssaan. Kohdistettu havainnointi osoittautui erinomaiseksi metodiksi. Havainnointitilanteessa ei tapahtunut mitään tavanomaisesta poikkeavaa. Valmentautajat toimivat tapansa mukaisesti eikä havaittavissa ollut jännitystä tai toimintatapojen muutoksia havainnoinnin aikana. Työharjoitteluaika tuki varmasti havainnointien onnistumista, sillä se antoi aikaa tutustumiselle ja valmennettavat tottuivat läsnäolooni ja ottivat osaksi työryhmäänsä. Valli (toim.) (2018, 167) on mielestäni hyvin avannut osallistuvan tutkijan roolia havainnointitilanteessa. Tutkijan pääasiallinen rooli avautuu osallistumalla tutkimuksensa tavoitteista käsin pitämällä balanssissa osallistumattomuuden, aktiivisen mielenkiinnon ja vahvan läsnäolon kesken.

4.4 Aineiston analysointi ja sisällönanalyysi

Vilkan (2006, 81) mukaan laadullista havainnointitutkimusaineistoa analysoidaan kahdessa vaiheessa, jotka on tarkoitus sovittaa yhteen. Ensimmäisenä aineisto pelkistetään yhdistämällä havainnot ja toisena osana on ratkaisu eli tulosten tulkitseminen. Analysoinnilla on tarkoitus ryhmittää havainnot liittämällä ne johtolangoiksi, jonka jälkeen niitä on mahdollisuus tulkita. Kirjatessani havainnointejani käytin teemahaastattelun teemoja tukena jäsennellessäni tekemiäni havainnointeja paperille. Kirjaamani havainnot koostin sisällönanalyysin kautta jäsentäen niistä tärkeimmät teoriat käsitekartaksi. Havainnointien tulokset on tehty kirjallisena

teemahaastattelujen tuloksien esittelyn rinnalla ja niiden pohjana toimi aiemmin tekemäni käsitekartta.

Vilka mainitseekin kirjassaan (2006, 83), että laadullisen tutkimuksen kannalta havaintojen sisällönanalyysin pelkistämisessä on hyvä muotoilla sääntö, sääntö rakenne tai vallitseva teoria, joka koskee kokonaisuudessaan tutkimusaineistoa. Muotoilu toteutetaan sisällyttämällä ihmistä, esinettä, kuvaa tai tekstiin liittyviä erillisiä ja ainutlaatuisia havaintoja. Tutkimusaineistoa on syytä tarkastella aina niistä näkökannoista, jotka näyttäytyvät tutkimuksen kannalta tarpeelliseksi. Tarpeellisuuden rajaa teoreettinen tietoperusta ja kysymyksenasettelu. Aineistolähtöisessä analyysissä havaintojen pelkistämisessä haetaan koko tutkimusaineistoa kuvaava menettely filosofia tai selvästi erottuva kertomus. Havainnointien keskeiset teoriat olivat aito läsnäolo, osallisuuden merkitys sekä yhteisöllisyyden tuoma luottamus korostuivat valmentautujien työympäristössä. Elämänviisauksien jakaminen, yhdessä nauraminen, elämäkokemusten tuomat haasteet ja niiden voittaminen taustoittavat opinnäytetyön tutkimuksen tuloksia.

Nauhoitetut haastattelut olivat eri pituisia ja litteroitua tekstiä tuli kokonaisuudessaan neljä sivua. Analysoinnin toteutin kuuntelemalla nauhoitteet osissa noudattaen peruslitterointia. Kirjasin haastattelut puhekielellä ilman täytesanoja. Peruslitteroinnin menetelmiin kuuluu jättää kaikki puhe pois, jotka eivät viittaa suoraan haastattelussa käytyyn aiheeseen. Nauhoitetta analysoidessa on hyvä kirjata myös tunneilmaisut ylös. Tämä kuuluu osaksi peruslitterointia. Litteroinnin jälkeen koodasin tekstin luetteloimalla aiheet väriteemoihin, jossa jokainen väri edusti omaa teemaansa. Koodauksella on tarkoitus havaita samankaltaiset aiheet aineiston joukosta ja tutkija voi näin löytää teemat ja aineiston, johon ne kuuluvat. (Hirsjärvi ym. 2013, 222-230.)

Koodauksesta etenin analysoimaan aineistoa pelkistämällä sitä niin, että etsin kaikkien haastateltavien vastauksista yhteisiä ja eriäviä tekijöitä. Seuraavaksi loin taulukon, jonka mukaan rakensin tekstistä analysoiden yhdistämällä samankaltaiset luokat, joista analysoin pelkistetyn tekijän ja niitä yhdistämällä alaluokan. Alaluokasta rakentui pääluokka ja analysoinnin lopuksi löysin yhdistävän tekijän. Näin sain jokaiseen teemahaastattelun teemaan oman kokoavan yhdistävän tekijän muodostettua. Analysoinnin yhteydessä oli tärkeä pohtia ja jäsentellä tutkimuksen aineistoa, jotta saisin selville tutkimuksen keskeisen tuloksen. Haastattelujen ja havainnointien analysointi ja jäsentäminen oli tärkeä vaihe opinnäytetyön tutkimusta. Haastattelujen litteroinnin ja analysoinnin jälkeen koostin itselleni värikoodaamalla erillisen taulukon haastattelujen sisällöstä, jonka jälkeen lähdin rakentamaan sisällönanalyysiä, jonka olen rakentanut tutkimus tulosten esittelyyn. Täten pystyin tarkastelemaan ja jäsentämään tarkemmin tutkimuskysymystä sekä saatuja tuloksia.

4.5 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksen eettisenä lähtökohtana on oltava ihmisarvon kunnioittaminen. Itsemääräämisoikeutta kunnioitetaan antamalla ihmisen itse päättää osallistumisensa tutkimukseen. (Hirsjärvi ym. 2013, 25.) Eettisyyttä ja luotettavuutta pohtiessa on muistettava, että tutkijan on pidettävä sanansa tutkimuskohteen osallistujille. Tutkijan on toimittava niin, kuin on sanonut tekevänsä tutkimuksessaan. Kirjoitustekstin tulee olla yhteneväinen tutkimuksen osallistujien sovittujen asioiden kanssa. Tutkimuksen osallistujille annettu salassapitovelvollisuus ja vaitiolovelvollisuus on ehdoton, perustuen ihmisten yksityisyyden kunnioittamiseen ja suojelemiseen. (Vilkkä 2006, 113.) Opinnäytetyön tutkimuksen luotettavuutta on mahdollisuus tarkastella toteutuvien haastatteluiden aineistosta ja kädentaitopajan valmentautujien havainnointien perusteella. Haastatteluiden ja havaintojen tulokset perustuvat neljän haastateltavan kokemuksiin ja toimintatapoihin kuntouttavassa työtoiminnassa kädentaitopajassa.

Jotkut organisaatiot ja kunnat vaativat tutkimuslupan hakemista ennen tutkimuksen aloittamista, mutta Edistialla tutkimuslupa oli jo valmiina. Eettisyyden merkitys korostuu opinnäytetyön tutkimukseen osallistujien saamassa suostumuslomakkeessa (katso Liite1). Lomakkeessa määriteltiin opinnäytetyön tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet haastateltaville, sekä mahdollisuus peruuttaa tai keskeyttää osallistuminen tutkimukseen milloin tahansa. Tärkeä maininta oli myös se, että yksittäiset tunnistetiedot osallistujasta hävitetään. Haastatteluista ja havainnoinnin kautta saadut tulokset vaikuttivat lopullisen tutkimuksen tuloksiin. Haastattelun ja havainnoinnin oli rakennuttava suhteellisen laajaksi ja kysymyksien rakennuttava niin, että saaduista vastauksista oli mahdollisuus tutkia tutkimukseen asetettuja kysymyksiä ja rinnastaa niitä tutkittuun tietoon sekä löytää eriävyyksiä tai selkeitä poikkeamia. Tutkimuksen luotettavuutta pohtiessa oli otettava huomioon se, että haastateltavia oli neljä, joka on suhteessa pieni määrä koko kädentaitopajassa työskentelevistä valmentautujista.

Opinnäytetyötä ohjasi vahva eettisyyden kunnioittaminen tutkittavien valmentautujien yksityisyyden suojaamiseksi. Tutkimuksen aihetta, aineistoa ja koko toteutusta ohjasi rehellisyys, luotettavuus ja huolellisuus. Opinnäytetyön tärkein tarkoitus oli kuunnella ja kunnioittaa valmentautujien kokemusta ja kuulluksi tulemistä. Tutkimuksen luotettavuutta ja pätevyyttä tulee arvioida kriittisellä ja arvioivalla työasenteella. Luotettavuutta on hyvä arvioida vertaamalla tutkimuksen tuloksia tutkimuksen ongelmiin ja samalla katsoa käytettyjen menetelmien hyötyä. Näin on mahdollista nähdä ja tarkastella, onko tutkimuksen vaiheet ja kokonaisuus ollut oikea ratkaisu vastauksien saamiselle. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2020.)

Tarkastelemalla tutkimuksen saatuja tuloksia ja tutkimuksen ongelmaa voidaan nähdä tuloksien antavan luotettavaa tietoa kädentaitojen hyödyistä kuntouttavassa työtoiminnassa. Autti-Rämö ym. (2016, 84) määrittelevät, kuinka tärkeää on tarkastella kuntoutumisen ja palveluiden eettisiä kysymyksiä yhteiskunnan, työyhteisön ja kuntoutujan omien kokemusten tasolla.

Yhteiskuntatasolla painotetaan oikeudenmukaisuutta ja tehokkuutta. Työyhteisötasolla näytetään etenkin vahingon välttäminen sekä tavoite hyvään tekemiseen. Moniammatillista yhteistyötä edellytetään kuntoutujan tiedonsaantia koskevissa asioissa. Toiminta nojaa yksilön kokemuksiin ja itsemääräämisoikeuteen. Kaikilla tulee olla oikeus harjoittaa omia kykyjään ja saada yhdenvertaiset oikeudet riittäviin resursseihin kuntoutustavoitteidensa rinnalla. Merkittävänä tekijänä nousee yksityisyyden suoja ja osallistuminen omaa elämäänsä koskevaan päätöksentekoon.

Havainnoinnin ja teemahaastattelun avulla saatiin neljän valmentautujan yksilöllisiä kokemuksia työskentelystä kuntouttavan työtoiminnan kädentaitopajassa. Valmentautujilla oli osittain samankaltaisia kokemuksia ja hyötyjä kädentaitopajasta. Opinnäytetyön tutkimus sai hyviä tuloksia, sillä on otettava huomioon haastateltavien määrä kokonaiskuvassa kädentaitopajan valmentautujista. Tuloksia voidaan kuitenkin katsoa merkittävinä, sillä haastattelujen kautta saatiin mahdollisuus tutkia ja tarkastella yksilöllisiä kokemuksia ja saatua hyötyä kädentaidoista.

5 Tutkimustulokset

Tutkimuksen tulokset on avattu teemahaastattelun teemojen pohjalta. Keskeisinä aiheina kaikissa haastatteluissa oli valmentautujien kokemukset, kuntouttavan työtoiminnan merkitys ja anti valmentautujille. Havainnointien keskeiset teoriat olivat aito läsnäolo, osallisuuden merkitys sekä yhteisöllisyyden tuoma luottamus korostuivat valmentautujien työympäristössä. Elämänviisauksien jakaminen, yhdessä nauraminen, elämäkokemusten tuomat haasteet ja niiden voittaminen taustoittavat opinnäytetyön tutkimuksen tuloksia.

5.1 Kokemukset työskentelystä kädentaitopajassa

Ensimmäinen teema: Kuinka kädentaitopajassa työskentelevät valmentautijat kokevat kädentaitopajassa työskentelyn ja, mitä kuntouttava työtoiminta antaa valmentautujille? Peilatesani havaintojani valmentautujien yleisestä ilmapiiristä heidän saapuessaan kädentaitopajaan huomasin yhteneväisyyden haastattelujen vastauksien ja tekemieni havaintojen välillä. Työtoimintaan saavuttiin ajallaan ja työn tekeminen aloitettiin itseohjautuvasti. Kuulumisia vaihdeltiin puolin ja toisin.

Taulukko 3: Kokemukset työskentelystä kädentaitopajassa (Kortesmäki 2020.)

Yhdistävä tekijä	Pelkistetty tekijä	Alaluokka	Pääloukka	Yhdistävä luokka
Kaikkien haasteltavien mielestä toiminta rytmitti päivää, antoi sisältöä ja toimi kannustimena kotoa lähtemiseen.	Arjen rutinoituminen	Sosiaalistuminen kodin ulkopuolella	Kuuluminen osaksi yhteiskuntaa	Antaa sisältöä elämään

Vastauksista ilmeni, että kaikilla valmentautujilla kuntouttava työtoiminta rytmitti päivää, antoi sisältöä ja toimi kannustimena kotoa lähtemiseen. Näistä nousi esille vaikuttavina tekijöinä arjen rutinoituminen ja yhteiskuntaan kuuluminen. Valmentautajat kokivat saavansa sosiaalisia kontakteja kodin ulkopuolella, joka lisäsi kuuluvuuden tunnetta yhteiskuntaan ja antoi lisää sisältöä elämään.

”Saa rytmiä elämään, siis näkee ja oppii uutta.”

”Suurin juttu kuntoutuksen kannalta on ollut kotoa lähtemisen helpottaminen. Se on ollut mulle itelle se suurin tavoite. Ni se, että tänne on tarvinu tulla, vähän niiku ulkoinen musta riippumaton pakko, joku vois sanoa kannustin.”

”Mä oon tykännyt hirveesti ja vähän on sosialisoinut enemmän, kun ei oo vaan kotona.”

5.2 Kädentaitopajan merkityksellisyys

Toinen teema: Kokevatko valmentautajat kädentaitopajatoiminnan merkitykselliseksi? Tässä teemassa aiheena olivat kädentaitopajan myönteiset vaikutukset, haasteet ja mitä kädentaidot antavat valmentautujille. Havaintojeni pohjalta huomasin valmentautujien olemuksesta kädentaitojen myönteisen vaikutuksen etenkin tuotteen teossa ja sen valmistumisessa onnistumisen tunteita ja itsenäistä työotetta. Valmentautujissa näkyi myös oma-aloitteisuutta uusien asioiden oppimiselle, kun taas haasteina näyttäytyivät työtehtävien rajoittuminen yksilön toimintakyvyn sanelemana.

Taulukko 4: Kädentaitopajan myönteiset vaikutukset (Kortesmäki 2020.)

Yhdistävä tekijä	Pelkistetty tekijä	Alaluokka	Pääloukka	Yhdistävä luokka
Kädentaitojen myönteinen vaikutus haastattelutavissa oli itseenäinen tekeminen, mahdollisuus vaikuttaa työtehtäviin ja monipuolisuus työtehtävissä.	Itseluottamuksen nostaminen Mahdollisuus oppia uusia taitoja Itsensä haastaminen	Henkisen hyvinvoinnin lisääntyminen	Kuntoutuksen tavoitteiden toteutuminen	Positiivisten kokemusten lisääntyminen omien taitojen osalta

Vastauksista ilmeni, että kädentaitopajan myönteiset vaikutukset korostuivat valmentautujilla itsenäisessä tekemisessä, mahdollisuutena vaikuttaa työtehtäviin ja työtehtävien monipuolisuudessa. Vastauksissa nousi esille itseluottamuksen nostaminen, mahdollisuus oppia uusia taitoja ja itsensä haastaminen, jonka myötä valmentautijat kokivat henkisen hyvinvointinsa sekä positiivisten kokemusten lisääntyneen kuntoutuksen tavoitteiden toteutuessa, että omien taitojensa osalta.

”Se on ensiarvoisen tärkeää, että kädentaitopaja on semmonen mahdollinen asia, missä ihmiset voi olla ja voi koittaa kuntoutua käsillä tekemisen tehtävissä. Täällä on mahdollisuus haastaa itseään ja oppia uusia taitoja.”

”Mä tykkään tehdä ns liikkuvaa työtä. Pystyy liikkumaan ja jaloittelemaan. Ja on monia eri töitä mitä voi valita. Tosi paljon saa vaikuttaa työtehtäviin.”

Taulukko 5: Kädentaitopajan haasteet (Kortesmäki 2020.)

Yhdistävä tekijä	Pelkistetty tekijä	Alaluokka	Pääluokka	Yhdistävä luokka
Kädentaidoissa osa haastateltavissa koki haasteina omien tekijöiden rajoittavan työtehtäviä mitä voi tehdä.	Rajoittavat tekijät työtehtävissä	Yksilöllinen toimintakyky	Fyysiset tekijät	Toimintakyvyn tuomat rajoitteet

Haasteiksi kädentaitopajan osalta nousivat oman toimintakyvyn rajoitteet, kuten selkävaivat fyysisinä tekijöinä.

”Eihän se tietenkään kaikki hommat kaikilta onnistu et sen mukaan katotaan ja jaetaan hommat.”

”Ku me ollaan kaikki täällä kuitenkin vajaa kuntoisia tavalla tai toisella.”

5.3 Kädentaitopajan mahdollisuudet

Kolmas teema: Kuinka kädentaitopajassa työskentely tukee valmentautujien työhön valmistautumista ja edistääkö se työelämätaitoja? Havainnoinnin aikana valmentautujissa oli nähtävissä kädentaitojen antavan myönteisiä vaikutteita sekä työn tuomaa iloa. Tämä näkyi positiivisena suhtautumisena oman työn jälkeen ja ilmapiiri oli myönteinen sekä keskustelu oli vapaata ja hyväntuulista. Itseohjautuvuus oli läsnä työn aloittamisessa ja seuraavaan työvaiheeseen siirtymisessä. Valmentautujien työpajassa oli havaittavissa hyvää yhdessä tekemistä ja toisten auttamista. Tiivis työpisteiden sijoittelu mahdollisti vuorovaikutuksen, mikäli valmentautuja halusi olla vuorovaikutuksessa muiden valmentautujien kanssa. Tunnollisuus työelämä sääntöjen noudattamisessa näyttäytyi valmennettavien yhteistyökyvyssä valmentajien antamassa ohjauksessa. Työaikoja noudatettiin tunnollisesti.

Taulukko 6: Kädentaitopajan anti (Kortesmäki 2020.)

Yhdistävä tekijä	Pelkistetty tekijä	Alaluokka	Pääloukka	Yhdistävä luokka
Haastateltavat kokivat käden-taitojen antavan heille uusia taitoja, sosiaalisia kokemuksia ja oman käden-jäljen konkreettisen toteutumisen.	Oman luovuuden harjoittaminen Tietotaidon lisääntyminen Onnistumisen kokemukset Vuorovaikutuksen lisääntyminen	Itsevarmuuden lisääntyminen Sosiaalisen kanssakäymisen lisääntyminen	Voimavaroja lisäävät tekijät	Arjen merkityksellisuuden lisääntyminen

Valmentautujat kokivat kädentaitojen antavan heille uusia taitoja, sosiaalisia kokemuksia ja oman kädenjäljen konkreettisen toteutumisen. He pääsivät harjoittamaan omaa luovuuttaan ja lisäämään tietotaitoaan. Onnistumisen kokemukset lisäsivät itsevarmuutta ja sosiaalinen kanssakäyminen vahvisti vuorovaikutusta. Nämä yhdessä lisäsivät voimavaroja. Kaikki nämä tekijät vaikuttivat arjen merkityksellisuuteen.

”Täällä tosi monipuolisesti pääsee tekee ja se on mun mielestä se kaikista paras juttu täällä pajalla. Koska ihan sillain riippumatta siitä minkälaisesta tavallaan toimesta hyötyy, niin täällä pääsee sellasta tekemään. Täällä pääsee tekemään rauhallista ja meditatiivista tai sellasta, mikä piristää ja ruokkii semmosta aivotoimintaa, et siinä pitää vähän pähkiillä ja käyttää sellasta luovaa energiaa ja näkee konkreettisesti sen oman työn edistymisen ja saa iloa siitä et saa jotain aikaan ja valmiiksi. Siihen tulee semmonen kaari, et koska se oman käden jäljen näkeminen on todella tyydyttävää ja siitä tulee hyvä olo.”

”Se on mulle niiku vapaa-aikaa ja saa uusia kavereita ja sosiaalista kanssakäymistä.”

Taulukko 7: Työelämätaidot (Kortesmäki 2020.)

Yhdistävä tekijä	Pelkistetty tekijä	Alaluokka	Pääluokka	Yhdistävä luokka
Haastateltavista $\frac{3}{4}$ koki, ettei toiminnasta saanut lisää työelämätaitoja ja yksi haastateltava koki saavansa konkreettisia ja hyödyllisiä taitoja lisää sekä koki suurimmaksi anniksi sen, että pärjää.	Ei taitojen kartuttamista osalle haastateltavista Itsevarmuuden kasvattaminen Uusien taitojen kartuttaminen	Henkisen hyvinvoinnin lisääntyminen Tietotaidon lisääntyminen	Yhteiskuntaan kuuluvuuden tunteen vahvistaminen.	Oman itsetunnon vahvistaminen.

Neljästä haastateltavasta yksi koki saavansa konkreettisia ja hyödyllisiä taitoja sekä koki suurimmaksi anniksi sen, että pärjää. Nämä vahvistivat valmennettavan itsevarmuutta ja kykyä sopeutua yhteiskuntaan, joka lisäsi henkistä hyvinvointia. Kolme muuta haastateltavaa koki, ettei toiminnasta saanut lisää työelämätaitoja.

”Kyllä mä koen, että mä oon saanut täällä ihan konkreettisia ja hyödyllisiä taitoja lisää ja on päässy harjoittelemaan lisää. Tää siinä mielessä mahdollistaa semmosta harjoittelua työelämää varten semmosesta sosiaalisesta aspektista. Suurin anti on ollu se, että on huomannut että pärjää. Täällä olo on auttanut kasvattamaan sellasta sosiaalista jaksamista ja niiku toisten ihmisten kanssa toimeen tulemistä. Erityisesti kädentaitoalalla sopivia taitoja on pystynyt hieno säätämään.”

”Mä oon ollu yleensä aina töissä. Et ei mitään uutta.”

5.4 Motivaatio uudelleen työllistymiseen

Antaako pajatyoöskentely motivaatiota työllistyä tulevaisuudessa? Havainnoidessani valmentautujia heidän työskennellessään mieleisten työtehtävien parissa, oli havaittavissa työtehtävän tuoma mielihyvä ja uusien taitojen sekä oman osaamisen omaksuminen toi varmuutta eri työvaiheiden toteuttamisessa. Uusiin työtehtäviin suhtauduttiin mielenkiinnolla sekä osittaisella varauksellisuudella ja oman osaamisen varmistamisella. Saadessaan tukea ja ohjausta

uusiin tehtäviin myös varmuus omaan työskentelyyn ja osaamiseen vahvistui itsenäisemmällä työotteella.

Taulukko 8: Motivaatio uudelleen työllistymiseen (Kortesmäki 2020.)

Yhdistävä tekijä	Pelkistetty tekijä	Alaluokka	Pääloukka	Yhdistävä luokka
Kaikki kokivat edes pientä motivaatiota uudelleen työllistymisestä, ja puolet vastanneista koki työllistytensä kädentaitoja hyödyntäen.	Usko omaan mahdollisuuteen työllistyä.	Oman potentiaalın näkeminen.	Tulevaisuuden luottaminen, ”valoa tunnelin päässä”	Motivaation lisääntyminen.

Kaikki valmentautujat kokivat pientä motivaatiota työllistymiseen kuntouttavan työtoiminnan jälkeen ja puolet vastanneista koki työllistytensä kädentaitoja hyödyntäen. Valmentautujat uskoivat osittain mahdollisuuksiinsa työllistyä ja kokivat oman potentiaalın lisääntyneen luottaen enemmän tulevaisuutensa, joka lisäsi motivaatiota mahdolliseen työllistymiseen tulevaisuudessa.

”Siis tää on niiku, miten sen nyt muotoilis, helppo reitti työelämään takasin. Eli siis, ku pysyy ajattelee et tähän se neljä tuntia lisää et jos sen pilkkoo. Tää on ollu lempee paikkana. Oon ollu tosi tyytyväinen.”

”Haluisin tehdä jotain kädentaito liittännäistä, mun on vaikea miettiä välitöntä tulevaisuutta. Mä haluaisin kokeilla lisää kasvattaa ohjaamisosaamista, joko vetämällä kursseja tai muuta vastaavaa.”

5.5 Yhteenveto ja johtopäätökset tuloksista

Tarkastellessani tutkimuksen tuloksia niissä näkyi selvästi, että valmentautujat saivat hyötyä ja tukea itselleen kuntouttavan työtoiminnan kädentaitopajasta. Tuloksista ilmeni, että kaikki kokivat kuntouttavan työtoiminnan kädentaitopajan motivoivan lähtemistä kodin ulkopuolelle, lisäävän sosiaalisia vuorovaikutustilanteita, antavan sisältöä elämään sekä samalla tuovan arkeen rutiineja. Valmentautujat tunsivat innostusta uusien taitojen karttumisesta, joka loi onnistumisen tunnetta vahvistaen itseluottamusta ja antoi uusia haasteita. Sosiaalinen kanssakäyminen ja oman luovuuden harjoittaminen lisäsivät voimavaroja, joka taas loi merkityksellisyyttä arkeen sekä hyvinvointiin.

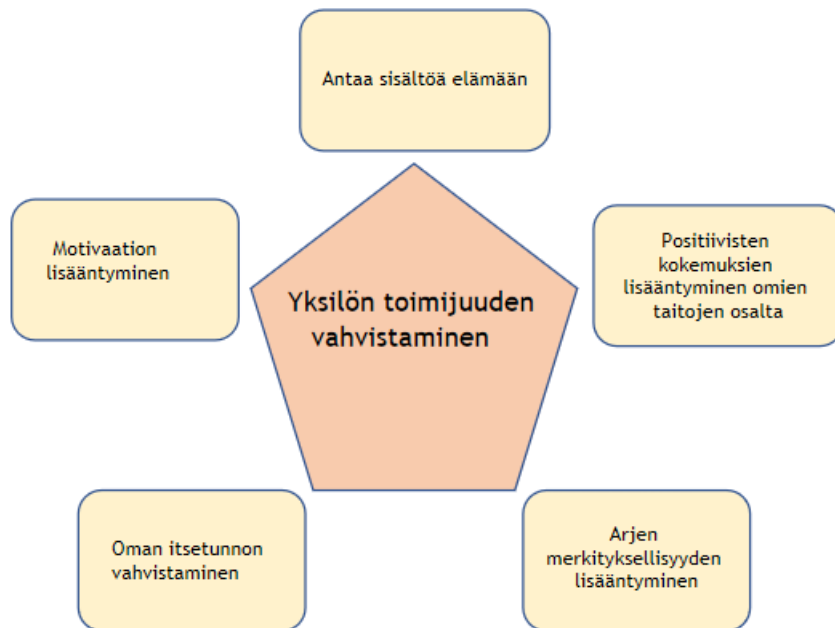
Kartoittaessani aiempia tutkimuksia samoista teemoista eteeni tuli paljon samankaltaisia kokemuksia asiakkailta ja kuntoutujilta. Taitoliitto oli tuottanut yli 18 -vuotiaille vastaajille ”Käsitöiden harrastaminen Suomessa” - kyselytutkimuksen (2018), jossa oli mielestäni kiinnostava tulos kädentaitojen vaikuttavuudesta ihmisen hyvinvointiin. Keskeisenä antina nähtiin käsitöiden tuoma oma aika, rentoutuminen ja käsitöiden antama tunne hyvinvoinnista. Kaikissa ikäluokissa hyvinvointi koettiin tärkeimpänä merkityksenä. Näiden jälkeen nousi tärkeänä tekijänä uuden taidon oppiminen ja valmiin työn/tuotoksen aikaansaaminen. (Taitoliitto 2020.)

Mäntynevan ja Isolan artikkelin tutkimuksessa ”Toimintamahdollisuuksien avaruus ja toimijuuden suunnat kuntouttavassa työtoiminnassa” (2019) haastattelujen kautta saaduissa tuloksissa korostui asiakkaiden sosiaalisten mahdollisuuksien lisääntyminen mielekkään tekemisen kautta ja uusien asioiden oppimisessa, työtoiminnan opinnollistamisessa ja ammatillisen koulutuksen hakeutumisen suunnittelussa. Asiakkaat kokivat osallisuuden lisääntyvän yhteenkuuluvuuden tunteesta. Kuntouttava työtoiminta nähtiin myös matalan kynnyksen paikkana ja toiminnan tilana, joka vahvisti haastavina aikoina ja jonne oli mahdollisuus tulla uudestaan. Tasa-arvoisuus, hyväksytyksi ja arvostetuksi tulemisen kokemus näyttäytyi myös tärkeänä. (Mäntyneva & Isola 2019, 243-246.)

Mäntynevan ja Hiilamon etnografisen tutkimuksen ”Osallisuuden ja osattomuuden dynamiikka työtoiminnassa” artikkelissa (2018) ilmeni myös, kuinka työtoiminta vahvistaa osallisuuden tunnetta yhteisöön ja yhteiskuntaan. Osallisuus näyttäytyy etenkin merkityksellisenä, antoisana tekemisenä, uusien taitojen oppimisena ja arjen rytmittämisenä. Työtoiminta vaikuttaa hyvinvointiin myönteisesti, mutta työllisyyttä edistävä merkitys jää kuitenkin heikoksi. (Mäntyneva & Hiilamo 2018, 19-24.) Sandelinin tutkimuksessa ”Osallisuus Vantaan kuntouttavassa työtoiminnassa” (2014) vastauksista nousi esille asiakkaiden kokemus osallisuudesta, joka syntyi tunteesta, että on hyödyllinen ja tekeminen on mielekästä. Yhteisön tasolla koettiin osallisuuden tunnetta toiminnan yhteydessä saadun sosiaalisen ympäristön ansiosta ja näin myös sosiaaliset taidot ja kontaktit lisääntyivät. (Sandelin 2014, 28.)

Tutkimuksen tuloksista ilmeni myös, että kädentaitopajassa työskentely toi myös haasteita osalle valmentautujista. Haasteina koettiin etenkin oman toimintakyvyn rajallisuus, sillä fyysiset rajoitteet sanelivat työtoiminnassa tehdyt tehtävät. Valmentautujissa vain yksi koki saavansa konkreettisia ja hyödyllisiä työelämätaitoja sekä suurimpana antina hän koki sen, että pärjää. Kaikki valmentautajat kokivat pientä motivaatiota työllistymiseen tulevaisuudessa sekä puolet vastanneista koki halua työllistyä kädentaitoja hyödyntäen. Terveys- ja hyvinvoinninlaitoksen (2020a, 1-3) ”Kuntouttava työtoiminta 2019- Kuntakyselyn” osaraportissa ilmeni seuraavia tekijöitä: Kuntouttavan työtoiminnan asiakasmäärä on ollut noususuhteinen vuonna 2019. Asiakkaita oli arviolta 1,3 prosenttia koko maan 15-65 -vuotiaasta väestöstä.

Asiakkaiden työ- tai toimintakyky oli alentunut, jonka vuoksi he eivät voineet osallistua julkisiin työvoimapalveluihin tai työhön. Yksilön työ- ja toimintakyvyn asettamat rajoitukset olivat yleisimmin syy siihen, ettei ollut mahdollista osallistua työhön tai julkisiin työvoimapalveluihin. Raportissa ilmeni myös yleisimmiksi kuntouttavan työtoiminnan toimintatavoiksi työtöiminta työllistämisyksikössä tai kunnan tai kolmannen sektorin työyhteisössä.

Kuvio 4: Tutkimuksen keskeinen tulos (Kortesmäki 2020.)

Jokaisen haastattelun teeman sisällönanalyysin tuloksista kokosin yhdistävistä luokista yhteenvedon tutkimuksen keskeiseksi tulokseksi: Yksilön toimijuuden vahvistaminen. Kuviossa ulkolaatikot edustavat yhdistäviä luokkia. Johtopäätöksinä voidaan nähdä erityisesti se, että kädentaitojen harjoittaminen antaa tukea ja kasvattaa motivaatiota sekä lisää itseluottamusta tekijässään. Luovan työskentelyn tuoma onnistumisen tunne ja positiivisten kokemusten saaminen omien taitojen karttuessa vahvisti itsetuntoa ja oli yhteydessä hyvinvoinnin tunteeseen. Kädentaidoilla oli merkitystä valmentautujien elämään antaen sisältöä ja lisäten tunnetta arjen merkityksellisyydestä.

6 Opinnäytetyön toteutuksen ja onnistumisen arviointi

Arviointiin on sisällytettävä oman toiminnan reflektointia kriittisesti analysoimalla. Reflektointia on syytä harjoittaa koko tutkimuksen ajan, eikä ainoastaan sen päätyttyä. Arvioinnin

tulee ympäröidä lujasti tutkimuksen tutkimusprosessia. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2020.) Opinnäytetyön toteutuksessa koin erityisen hyväksi tutkimuksen kannalta sen, että otin aikaa sen työstämiselle. Työharjoitteluni Edistialla antoi tukea opinnäytetyön toteutuksen suunnitteluun. Valmentautujien kanssa käydyt keskustelut ja heidän työskentelynsä seuraaminen antoi aitoa näkemystä siitä, millaista kuntouttava työtoiminta on. Tutkimuksista ja kirjallisuudesta saa teoreettista tietoa, mutta fyysinen läsnäolo opettaa ja auttaa tunnistamaan tutkittavan aiheen syvemmin.

Opinnäytetyön prosessia tuki kädentaitojen vastuuvalmentajalta saadut ideat ja ammattitaidon jakaminen työharjoittelun aikana. Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka (2020) ovat määritelleet mielestäni hyvin tutkimuksen arvioinnissa sen, kuinka tehty tutkimus on kokonaan tutkijan tekemä tuotos niillä menetelmillä ja keinoilla, joita hänellä on käytössä, joku toinen voisi tehdä samoilla valmiuksilla erinäköisen tuotoksen. Tämä tarkoittaa, että tutkimusta on syytä katsoa yhdenlaisena versiona tutkittavasta aiheesta. Teemahaastattelu ja havainnointi oli hyvä toteuttaa työharjoittelun loppuvaiheessa, sillä se antoi aikaa aiheen ääreen pysähtymiselle ja teki näkyväksi tutkimuksen toteutuksen kannalta tärkeän kokonaisuuden kaaren. Valmentautujien havainnointi ja haastattelut olivat suurin anti opinnäytetyön tutkimuksen toteutumisessa. Aineiston analysointi vaati aikaa ja perehtymistä, sillä tutkimuksen tulosten yhteenvedossa oli tärkeä saada valmentautujien kokemukset kuuluviin.

Toteutuksen etenemisen kannalta on ollut tärkeää katsoa kriittisesti jokaista työvaihetta, ja välipohdinnat sekä analysoinnit kantoivat pitkälle. Loppuvaiheessa opinnäytetyötä tämä osoitautui oikeaksi ratkaisuksi. Se antoi prosessille aikaa kasvaa ilman turhaa hätäilyä, jotta opinnäytetyö sai kehittyä kokonaisuudeksi. Luova tapa työskennellä ohjasi tutkimuksen toteuttamista käyttämällä perinteisempää havainnointi- ja analysointitapaa kirjoittamalla muistiinpanot käsin. Kuntouttavan työtoiminnan kädentaitopajan valmentautujien kokemukset olivat tutkimuksen tärkein elementti. Onnistumista edisti varmasti mahdollisuus työharjoitteluun, jonka kautta pääsin olemaan osa työyhteisöä sekä pääsin näkemään läheltä, miten kuntouttava työtoiminta toimii valmentautujien näkökulmasta. Oma kokemus, kiinnostus ja ammattitaito kädentaidoista tuki opinnäytetyön työstämistä. Opinnäytetyön lähtökohtia ja koko prosessia tarkastellen valmentautujien haastatteluiden avulla saatiin arvokasta tietoa kädentaitojen ja kuntouttavan työtoiminnan hyödystä ja sen antamasta tuesta valmentautujille. Havainnointimenetelmä tuki erittäin hyvin tutkittavaa aihetta ja niiden peilaaminen haastattelusta saamiin tuloksiin tuki opinnäytetyön kysymykseen vastaamista. Valmentautujien kokemuksista ja tuntemuksista sai kuvan siitä, kuinka kuntouttavalla työtoiminnalla on paikkansa kuntoutuspolussa. On syytä pohtia myös, kuinka kuntouttava työtoiminta voisi palvella valmentautujia vielä paremmin.

Osallisuuden merkitys yhteisön sisällä, toimintakyvyn ja oman itsetunnon vahvistaminen ovat merkittävässä osassa kuntouttavassa työtoiminnassa. Edistian kuntouttavan työtoiminnan valmentajat voivat mahdollisuuksien mukaan hyödyntää opinnäytetyön kautta saatuja tuloksia valmentautujien työtoiminnan suunnittelussa ja kehittämisessä. Edistian kuntouttavan työtoiminnan työelämäedustajan antama palaute oli opinnäytetyön tutkimukselle arvokas.

”Harjoittelun ohella Milla valmisti opinnäytetyötään: Kädentaidot osana kuntouttavaa työtoimintaa. Aihealueessa ja tutkimuskysymysten laatimisessa näkyy myös Millan aikaisempi ammattitaito kädentaitoalalta, joka on tässä työssä nivoutunut sosionomin opintoihin. Millan asiakkailta keräämä palaute oli mielenkiintoista ja hyödyllistä meille palveluntarjoajana. Milla kohteli kaikkia asiakkaitamme arvostavasti ja se näkyy myös opinnäytetyössä ja tutkimustulosten raportoinnissa. Hänen rauhallinen ja miellyttävä olemuksensa loi turvallisen tilanteen ajatusten jakamiselle. Kiitän Millaa, että saimme olla kumppanina hänen tutkimuksessaan.”

6.1 Tulosten hyödyntäminen työelämässä ja jatkotutkimukset

Opinnäytetyö tullee tallentamaan Edistian yhteiselle tietopalustalle, jossa se on hyödynnettävissä työyhteisölle. Työyhteisö voi käyttää opinnäytetyön tutkimuksesta saatuja tuloksia työpajojen kehittämisessä ja myös valmennettavien työllisyyden edistämässä osana yksilöllisiä tavoitteita. Saatuja tuloksia on mahdollista hyödyntää palveluntarjoajana, jotta työtoiminnan kuntouttava työtoiminta voi vastata vielä paremmin valmentautujien tarpeisiin.

Aiemmissa tutkimuksissa on tutkittu paljon kuntouttavan työtoiminnan vaikuttavuutta uudestaan työllistymiseen ja se on näyttäytynyt heikonlaisena. Kuntouttava työtoiminta nähdään yhtenä aktivointivälineenä, mutta se ei ole kuitenkaan merkittävästi edistänyt asiakkaiden työllistymistä. Monella on ensisijaisena toiveena työllistyminen kuntouttavan työtoimintajakson jälkeen. Kun koulutukselliset tarpeet eivät vastaa työnantajan vaatimuksia on todennäköisempi vaihtoehto jäädä kotiin tai jatkaa uudella aktivointitoimenpiteellä. Tämä näyttäytyy monen kohdalla epävarmana tulevaisuutena. (Mäntyneva & Hiilamo 2018, 23-24.)

Taitoliiton toimialaraportissa (2019) todetaan, että käsityöalan toiminta perustuu melkoisesti pienyritysvaltaiseen toimintaan. Yrityksistä 75 prosenttia työllistää alle kaksi henkilöä. Yksinyrittäjyys on alalla tyypillistä. (Taitoliitto 2020.) Jatkotutkimusta pohtiessa ja arvioidessa olisi otollista tutkia valmentautujien työllistymistä kuntouttavan työtoimintajaksonsa jälkeen ja kiinnostavaa olisi tutkia työllistymistä varsinkin kädentaitoammatteihin. Tämä sai pohtimaan erityisesti tällä hetkellä olevaa työllistymistilannetta kädentaitoammatteihin. Puheenaiheina ovat paljolti kestävä kehitys, kierrätys ja lähituotanto. Ihmisten tietoisuus on lisääntynyt kulutusta ja ympäristön kuormitusta kohtaan. Kädentaitojen ja käsityön osaamisen arvostus on lisääntynyt kuluttajissa. Kuitenkin monen yrityksen tuotanto on edelleen Suomen ulko-

puolella. Oman yrityksen perustaminen on yksi tapa työllistyä. Kiinnostavaa olisi jatkotutkimuksessa selvittää kädentaitojen hyödyntämisen työssä ja käsityöalalle työllistymisen mahdollisuudet.

6.2 Oman oppimisen arviointi

Opinnäytetyön koko prosessi on ollut antoisa ja opettavaisin matka, jonka olen saanut käydä. Työskentely itsenäisesti lisäsi itsevarmuutta ja kokemusta siitä, että tietoa ja taitoa löytyy. Opin uskomaan itseäni ja omaan osaamiseeni. Motivaationi ja asenteeni kantoi läpi matkan. Kokosin itselleni muistiinpanoja ja arvioin jokaisen toteutusvaiheen jälkeen onnistumistani ja reflektoin omaa toimintaani nähdäkseen kehittämistarpeeni ja samalla tein näkyväksi sen, mitä olen saanut aikaan ja olisinko voinut tehdä jonkun opinnäytetyön toteutusvaiheen erilaisella tavalla. Omalla aktiivisella ja suunnitelmallisella työotteella varmistin toteutuksen etenemisen. Muutamia haasteita oli myös matkan varrella. Näissä tilanteissa oli hyvä pysähtyä pohtimaan keinoja, millä vahvistaa oman osaamisen tunnetta.

Koen rauhallisuuteni ja määrätietoisuuteni auttavan tämän matkan päätökseen saamisessa. Olen kiitollinen mahdollisuudestani tutkia itselleni tärkeää aihetta ja erityisesti mieleeni jäi valmentautujien haastattelut. Etenkin niiden toteuttamisessa koin onnistuvani. Valmentautujien positiivinen palaute vahvisti onnistumisen tunnetta. Asiakkaat tarvitsevat paljon erilaista tukea, vierellä kulkemista ja heidän parissaan työskentelevien myötäelämistä. Tulevaisuudessa tulisi antaa aitoa ymmärrystä ja avustusta, joka mahdollistaisi vaikuttamisen ehkäisemällä ihmisten eriarvoistumista ja tällä annettaisiin jokaiselle mahdollisuus tunteeseen kuulua osaksi yhteiskuntaa.

Eettistä pohdintaa on pidettävä jatkuvasti yllä. Valinnanvapaus, osallisuus ja yksilöllinen tuen tarve näkyvät ihmisläheisessä työssä. Toimin sosiaalialan eettisten periaatteiden mukaisesti kunnioittaen valmentautujien yksityisyyden suojaa olemalla avoin ja luottamuksen arvoinen. Ammattieettinen osaaminen on koko sosiaalityön perusta. Opinnäytetyön aikana kykyni tunnistaa ja reflektoida eettisiä haasteita vahvistui mielestäni tutkimuksen työstämisen kautta. Tärkeää oli pohtia ammatillista kehittymistä opinnäytetyön päätyttyä. Opinnäytetyön aihe herätti minussa ajatuksia siitä, kuinka tarpeellisia erilaiset kuntouttavat työtoimintapaikat ovat yksilön osallisuuden, itsetunnon vahvistumisen ja hyvinvoinnin tukemisessa.

Pääsin opinnäytetyön tutkimuksen toteutuksen aikana tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja tutkimuksiin, jotka kehittivät tietotaitoani ja osaamistani sosiaalialan ammattilaisena. Sain todella paljon lisää kokemusta ja tietotaitoa tutkimuksen toteutuksesta ja etenkin tiedon hankinnassa ja sen sisäistämisessä koin kehittyväni merkittävästi. Pyrin koko prosessin ajan analysoimaan omaa toimintaani, jotta pystyin arvioimaan omaa oppimistani ja onnistumistani opinnäytetyön työstämisessä. Opinnäytetyön tekeminen herätti paljon tunteita ja vahvisti sitä, että tulen työskentelemään ympäristössä, jossa luovuus kohtaa sosiaalityön. Luovuuden

ja käsillä tekemisen tuoma tunne valmentautujissa herätti itsessäni vahvaa näkemystä siitä, että luovuuden harjoittamisella voidaan vaikuttaa yksilön hyvänolon tunteeseen.

7 Pohdinta

Työttömyys, työllistymisen haasteet ja työnteko koskettavat lähes jokaista ihmistä elämänsä aikana. Työnteko saatetaan kokea yleisesti jokaisen velvollisuudeksi. On kuitenkin tiedostettava, että kaikilla ei ole mahdollisuutta tehdä työtä, vaikka kova halu siihen olisi. Ihmisen yksilöllisyyteen vaikuttaa paljolti muutokset toimintakyvyssä ja valmiuksissa ryhtyä toimeen. Toimintakyvyn muutokset voivat näyttäytyä sairauden, vamman tai iän tuomana haasteena. Muutoksen hyväksyminen osaksi omaa itseään ja identiteettiään voi viedä aikaa. Jokainen tarvitsee yksilöllisen ajan muutoksen hyväksymiselle, jotta voi hakeutua palvelujen piiriin tai olla aktiivisena osallisena palvelujen käyttäjänä. (Metteri, Valokivi ja Ylinen (toim.) 2014, 91-92.)

Kuntouttava työtoiminta näyttäytyy aktiivisena kuntoutumisen ja työllisyyden tukemisen palveluna. Osallistujamäärät jatkavat kasvuaan, mutta jatkotyöllistyminen näyttäytyy edelleen heikossa asemassa. Kuntoutumisen ja toimintakyvyn palautumisen suhteen on nähtävä pitkäaikaistyöttömien ja heikossa asemassa olevien mahdollisuudet osallistua yhteiskuntaan omien voimavarojensa mukaisesti. Kuntoutus- ja tukipalvelut on suunnattava tukemaan yksilön voimavaroja, toimintakykyä ja yksilön oman motivaation sekä kiinnostuksen kohteisiin. Kuntouttavan työtoiminnan eri palvelukokonaisuudet voisivat tuoda vielä vahvemmin yksilön vahvuuksia ja kiinnostuksen kohteita näkyväksi ja näin luoda selkeämpää mahdollisuutta jatkotyöllistymiselle. Nykypäivänä puhutaan paljon siitä, kuinka paljon yksilön oma motivaatio ja kiinnostus työtä kohtaan vaikuttaa ratkaisevasti työssä viihtymiseen ja työhyvinvointiin. Motivaation löytämistä ja vahvistamista voisi kehittää vielä enemmän tukemaan yksilön jo olemassa olevia vahvuuksia tekemällä ne näkyväksi. Omien vahvuuksien löytäminen ei ole yksiselitteistä ja niitä tulisikin tutkia syvemmin ja niitä kohti olisi mentävä yksi osa kerrallaan, jotta motivaatio näyttäytyy yksilölle selkeänä ja mahdollisena toteuttaa. Oman oppisen arviointia olisi tärkeä pitää motivaation kohteensa rinnalla ikään kuin yhtenä isona tavoitteena. Motivaation löytäminen ja sen tunnistaminen voi olla myös yhteydessä mahdollisuuteen olla osallisena omien tavoitteidensa rakentamisessa.

Kuntouttava työtoiminta lisää osallisuuden ja kuuluvuuden tunnetta yhteiskuntaan, kasvattaa itseluottamusta, antaa uusia taitoja ja antaa sisältöä elämään. Asiakkaan vapaaehtoinen osallistuminen on tärkeässä osassa, kun häntä osallistetaan erilaisten toimintojen aikana. Toiminnan ja vuorovaikutuksen on rakennuttava asiakkaan kanssa yhdenvertaiseen ja tasa-arvoiseen kohtaamiseen ihmisinä. Osallisuus voi saada aikaan voimaantumista ja yhteenkuuluvuuden

tunnetta. Asiakkaan on annettava itse määritellä osallistumisensa ja omalla rauhallisella läsnäololla on mahdollisuus tukea yksilön osallisuutta kuuntelemalla ja havainnoimalla sekä tukemalla voimavaroja.

Käsillä tekeminen antaa ihmiselle mahdollisuuden sanoittaa ja tuoda itseään esille omana itsenään. Oman luovuuden harjoittaminen ruokkii mielikuvitusta ja antaa voimaa haastavina aikoina. Uusien taitojen oppiminen lisää itsevarmuutta ja vahvistaa omaa minäkuva. Kädentaitotyöskentely on itsensä toteuttamista, jakamista, läsnäoloa ja yhdessä tekemistä. Kädentaitojen merkitys Edistian kuntouttavassa työtoiminnassa korosti ihmisten välistä vuorovaikutusta ja kuuluvuutta yhteiskuntaan. Työharjoitteluni ja opinnäytetyön tutkimuksen toteutuksen aikana olen päässyt osallistumaan työpajan toimintaan, haastattelemaan ja havainnoimaan valmentautujien työskentelyä kädentaitopajalla. Käsillä tekeminen herättää tekijän luovuutta ja mahdollisuutta toteuttaa itseään kuitenkin tiettyjen annettujen rajojen sisäpuolella. Tärkeäksi muodostui uusien taitojen oppiminen ja itsensä kehittäminen. Tämä saa aikaan tekijässä tunnetta omasta tarpeellisuudestaan ja vahvistaa motivaatiota työtä kohtaan. Tunne siitä, että on osa jotain yhteistä kokonaisuutta ja saavuttaessaan päämäärän yhdessä työyhteisön kanssa on havaittavissa kokemuksia onnistumisesta.

Lähteet

Painetut

Anttila, P. 2016. Käsillä tekeminen käsitteenä. Futura 3/2016.

Autti-Rämö, I., Salminen, A-L., Rajavaara, M. & Ylinen, A. 2016 Kuntoutuminen. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.

Blomgren, S., Karjalainen, J., Karjalainen, P., Kivipelto, M., Saikkonen, P. & Saikku, P. 2016. Sosiaalityö, palvelut ja etuudet muutoksessa, raportti. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P 2013. Tutki ja kirjoita. 15.-17.painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Hyvärinen, M., Nikander, P. & Ruusuvuori, J (toim.). 2017. Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: Vastapaino.

Kananoja, A., Lähteinen, M. & Marjamäki, P (toim.). 2017. Sosiaalityön käsikirja. Helsinki: Tietosanoma Oy.

Karjalainen, J. & Karjalainen, V. 2016. Kuntouttava työtoiminta- aktiivista sosiaalipolitiikkaa vai työllisyyspolitiikkaa? Empiirinen tutkimus pääkaupunkiseudulta. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus.

Karjalainen, A L. 2019. Luovan toiminnan työtavat. Käsikirja sosiaali- ja terveysalalle. Jyväskylä: PS- kustannus.

Luutonen, M. 2006b. Käsityö elinkeinoelämän voimavarana. Käsityöelämyksen tulevaisuus. Tampere: Akatiimi.

Metteri, A., Valokivi, H. & Ylinen, S. (toim.) 2014. Terveys ja sosiaalityö. Jyväskylä: PS-kustannus.

Mönkkönen, K. 2018. Vuorovaikutus asiakastyössä. Asiakkaan kohtaaminen sosiaali- ja terveysalalla. Tekijä & Gaudemus.

Saari, J. 2016. Huono osaiset. Elämän edellytykset yhteiskunnan pohjalla. Helsinki: Gaudemus University Press.

Salminen, J. 2015. Työntekijän vastuu ja työelämätaidot. 2.painos. Helsinki: Grano Oy.

Valli, R. (toim.) 2018. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 5. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Vilka, H. 2006. Tutki ja havainnoi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Sähköiset

Aarnikoivu, H. 2010. Työelämätaidot-menesty ja voi hyvin. Viitattu 1.2.2020. <https://verkko-kirjahylly-almatalent-fi.nelli.laurea.fi/teos/BAXBXATBFBCXIBA#/kohta:7/piste:b192>

Eduskunta 2020. Valiokunnan lausunto TyVL 5/2020 vp. Viitattu 1.9.2020. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lausunto/Sivut/TyVL_5+2020.aspx

Kivilaakso, A, Luutonen, M & Marsio, L (toim.) 2017. Itsetekemisen perinne. Käsityöt elävänä kulttuuriperintönä. Museovirasto. Helsinki. Viitattu 1.9.2020. https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/55421339/itsetekemisen_perinne.pdf

Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta 1369/2014. Viitattu 1.10.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141369>

Leemann, L. & Hämäläinen, R-M. 2016. Asiakasosallisuus, sosiaalinen osallisuus ja matalan kynnyksen palvelut. Yhteiskuntapolitiikka 81 (2016). Viitattu 20.9.2020. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/131350/YP1605_Leemann26Hamalainen.pdf

Lehikoinen, K. & Vanhanen, E. (toim.) 2017. Taide ja Hyvinvointi. Katsauksia kansainväliseen tutkimukseen. Taide yliopisto, ArtsEgual. Viitattu 1.10.2020. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/227963/Kokos_1_2017.pdf

Lindh, J., Härkäpää, K. & Kostamo-Pääkkö, K. (toim.) 2017. Sosiaalinen kuntoutuksessa. Lapland University Press, Rovaniemi. Viitattu 10.10.2020. https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/63636/Sosiaalinen_kuntoutuksessa.pdfA.pdf

Luutonen, M. 2010a. Tekstiilikulttuuria kaiken aikaa. Viitattu 12.10.2020. https://asiakas.kotisivukone.com/files/tekstiilikulttuuriseura.kotisivukone.com/tiedostot/markketaluutonen_luento.pdf

Lämsä, R., Appelqvist-Schmidlechner, & Tuulio-Henriksson, A. 2017. Kuntoutujien motivaatiosta Kelan Oma väylä -kuntoutuksessa. Kelan tutkimus. Helsinki. Viitattu 1.9.2020. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/229677/Tyopapereita132.pdf>

Mäntyneva, P. & Hiilamo, H. 2018. Osallisuuden osattomuuden dynamiikka työtoiminnassa. Etnografinen tutkimus kolmella kuntouttavan työtoiminnan kentällä. Viitattu 20.10.2020. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136023/YP1801_Mantyneva26Hiilamo.pdf

Mäntyneva, P. & Isola, A-M. 2019. Toimintamahdollisuuksien avaruus ja toimijuuden suunnat kuntouttavassa työtoiminnassa. Janus vol.27. (3) 2019, 246-263. Viitattu 19.10.2020. <file:///C:/Users/asus/Downloads/70286-Artikkelin%20teksti-128077-1-10-20190916.pdf>

Nieminen, S. 2019. Asiakkaan monet osallistumisen muodot sosiaalityössä- kirjallisuuskatsaus sosiaalityön tutkimukseen. Pro gradu tutkielma. Jyväskylän yliopisto/ Kokkolan yliopistokeskus Chydenius. Viitattu 1.10.2020. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/66771/URN%3ANBN%3Afi%3Aju-201912125241.pdf>

Oksanen, P. 2020. Kuntouttava työtoiminta kokemusten ja tutkimusten valossa. Tietopuu Päihde- ja mielenterveystyön tueksi. A-klinikkasäätiö. Viitattu 15.10.2020. https://tietopuu.a-klinikkasaatio.fi/uutinen/kuntouttava_tyotoiminta_kokemusten_ja_tutkimusten_valossa

Saaranen-Kauppinen. & Puusniekka. 2020. Tutkimuksen arviointi- reflektointia. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Menetelmäopetuksen tietovaranto. KvaliMOTV. Viitattu 19.10.2020. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_3_3.html

Sandelin, I. 2014. Osallisuus Vantaan kuntouttavassa työtoiminnassa. Selvitys asiakkaiden kokemuksista. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Viitattu 1.10.2020. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/114913/THL_TP13_2014_web.pdf

Soini-Salomaa, K. 2013. Käsi- ja taideteollisuudenalan ammatillisia tulevaisuudenkuvia. Akaateeminen väitöskirja. Helsingin yliopisto, opettajankoulutus laitos. Helsinki. Viitattu 1.10.2020. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/41734/soini-salomaa_vaitoskirja.pdf

Sosiaali- ja terveysministeriö 2020a. Kuntoutus. Viitattu 20.9.2020. <https://stm.fi/sotepalvelut/kuntoutus>

Sosiaali- ja terveysministeriö 2020b. Kuntouttava työtoiminta. Viitattu 1.2.2020. <https://stm.fi/kuntouttava-tyotoiminta>

Sosiaali- ja terveysministeriö 2020c. Osallisuuden edistäminen. Viitattu 20.9.2020. <https://stm.fi/osallisuuden-edistaminen>

Suomen mielenterveys ry 2020. Luovuus antaa voimavaroja arkeen. Viitattu 1.10.2020. <https://mieli.fi/fi/mielenterveys/itsetuntemus/luovuus-antaa-voimavaroja-arkeen>

Taitoliitto 2020. Tutkimukset ja julkaisut. Käsityöalan suhdanne ja toimiala raportti 2019 & Käsitöiden harrastaminen Suomessa - kyselytutkimus 2018. Viitattu 10.10.2020.

<https://www.taito.fi/meista/tutkimukset-ja-julkaisut/>

Tekstiioipettajaliitto Tol Ry 2020. Käsityö tekee hyvää aivoille. Viitattu 20.6.2020.

<https://www.tekstiioipettajaliitto.fi/toiminta/lehti/kasityo-tekee-hyvaa-aivoille/>

Terveiden ja hyvinvoinninlaitos 2019c. Kuntouttavan työtoiminnan arki. Viitattu 1.2.2020.

<https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/tyoelamaosallisuus/kuntouttava-tyotoiminta/kuntouttavan-tyotoiminnan-arki>

Terveiden ja hyvinvoinninlaitos 2020b. Luovat menetelmät vahvistavat osallisuutta. Viitattu

1.10.2020. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-edistamisen-mallit/uudista-asiakastyota-luovasti-ja-leikkisasti/luovat-menetelmat-vahvistavat-osallisuutta>

Terveiden ja hyvinvoinninlaitos 2019d. Osallisuuden edistäminen. Viitattu 1.9.2020.

<https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen>

Terveiden ja hyvinvoinninlaitos 2017e. Sosiaalinen kuntoutus käytännössä. Viitattu 1.10.2020.

<https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/sosku/sosiaalinen-kuntoutus/kuntakysely/kaytanto>

Terveiden ja hyvinvoinninlaitos 2020a. THL-Tilastoraportti 39/2020. Kuntouttava työtoiminta

2019- Kuntakyselyn osaraportti. Viitattu 1.10.2020. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140575/TR_39_2020.pdf

Tukiliitto 2020. Kuntoutus. Viitattu 1.9.2020. <https://www.tukiliitto.fi/tuki-ja-neuvot/kuntoutus/>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2014. Kuntouttava työtoiminta - kunta tukee työllistymistäsi. Viitattu 1.2.2020.

https://www.te-palvelut.fi/te/fi/tyonhakijalle/tukea_tyollistymiseen/kuntouttava_tyotoiminta/index.html

Yhteisömedia 2017. Sosiaalinen kuntoutus. Viitattu 1.9.2020. <https://yhteisömedia.fi/sosiaalinen-kuntoutus/yleista/>

Julkaisemattomat

Työvalmennuspalvelut. Edistämisen malliin. Perehdytysopas opiskelijalle. 2020.

Kuviot

Kuvio 1: Osallisuuden tunne (Kortesmäki 2020.)	15
Kuvio 2: Luovuuden kehä (Aitolehti & Silvola (toim.) 2008, 30.)	21
Kuvio 3: Opinnäytetyön toteutus (Kortesmäki 2020.)	25
Kuvio 4: Tutkimuksen keskeinen tulos (Kortesmäki 2020.)	40

Taulukot

Taulukko 1: Työelämätaidot (Salminen 2015, 69.).....	18
Taulukko 2: Opinnäytetyön suunnitelma (Kortesmäki 2020.)	24
Taulukko 3: Kokemukset työskentelystä kädentaitopajassa (Kortesmäki 2020.)	33
Taulukko 4: Kädentaitopajan myönteiset vaikutukset (Kortesmäki 2020.)	34
Taulukko 5: Kädentaitopajan haasteet (Kortesmäki 2020.)	35
Taulukko 6: Kädentaitopajan anti (Kortesmäki 2020.)	36
Taulukko 7: Työelämätaidot (Kortesmäki 2020.).....	37
Taulukko 8: Motivaatio uudelleen työllistymiseen (Kortesmäki 2020.)	38

Liitteet

Liite 1: Suostumuslomake	52
Liite 2: Teemahaastattelu	53

Liite 1: Suostumuslomake

SUOSTUMUSLOMAKE

Tutkimuksen työnimi: Kädentaidot osana kuntouttavaa työtoimintaa

Tutkimuksen Tekijä: Milla Kortesmäki

Tutkimuksen tavoite: Tutkimuksella pyritään selvittämään, kädentaitopajan vaikutusta asiakkaiden kuntoutumiseen sekä kuntouttavan työtoiminnan merkitystä asiakkaisiin. Kuinka pajatyöskentely tukee työhön valmistautumista ja työelämätaitoja? Lisäksi tutkimuksessa pyritään selvittämään kädentaitopajan merkitys ja osallisuus kuntouttavassa työtoiminnassa. Kokevatko asiakkaat työpajatoiminnan merkitykselliseksi ja antaako pajatyöskentely työelämävalmiuksia, uusia taitoja ja motivaatiota uudelleen työllistymiseen.

Olen perehtynyt tutkimuksen tavoitteeseen ja tarkoitukseen. Minulla on oikeus peruuttaa tai keskeyttää tutkimukseen osallistuminen milloin tahansa. Tutkijalla on lupa nauhoittaa keskustelu. Tutkijalla on lupa käyttää kerättyä aineistoa tutkimuksessaan. Aineistosta hävitetään yksittäisen osallistujan tunnistetiedot. Haastattelukeskustelun nauhoite hävitetään tutkimuksen valmistuttua.

Päiväys _____

Allekirjoitus ja nimenselvennys

Liite 2: Teemahaastattelu

Milla Kortesmäki 1902798

Teemahaastattelu
Opinnäytetyö Marraskuu
2020
26.2.2020.

Kädentaidot tukemassa kuntouttavaa työtoimintaa

Alkukartoitus:

ikä?

Mitä kautta tulit kuntouttavaan työtoimintaan?

Kuinka kauan olet ollut kuntouttavassa työtoiminnassa?

Lyhyesti taustaa ennen Edistian kuntouttavaa työtoimintaa.

Ensimmäinen teema

1. Miten kuntouttava työtoiminta on vaikuttanut sinuun?
-kokemus kädentaitopajasta

Toinen teema

2. Kädentaitojen merkitys kuntouttavassa työtoiminnassa
-mitä myönteistä näet kädentaidoissa
-mitä haasteita
-mitä koet saavasi kädentaidoista

Kolmas teema

3. Kädentaitopajan mahdollisuudet
-työhön valmistautuminen, paras anti kädentaitopajassa
-työelämätaidot

Neljäs teema

4. Motivaatio uudelleen työllistymiseen
-miten näet tulevaisuutesi